

VIVAE REGI

IMAGINES POLONORVM

WBP
Opole

3064 A.

PRINCIPVM ET
REGVM POLO:
NORVM IMAGI:
NES AD VIVVM
EXPRESSÆ.

*Quibus adjectæ sunt breves
singulorum historiæ et res
præclare gestæ, ut lectori
et oculos & animum simul
his quasi speculo humanæ vitæ
inspiciendo pascere liceat.*

Cum Privilegio

NIHIL EST
QVOD ÆQVE EXOR:
NAT PRINCIPEM AC
CLEMENTIA ET LI:
BERALITAS.

LECHVS I. nobilis externus, procul dubio vel ob res inter suos præclare gestas, vel ob egregias animi dotes, foris accitus, primus ad imperij dignitatem à libero populo euectus est, circa annum à nato Christo 550. Gnesnam urbem, omnium totius Poloniæ primam, condidit. Albam aquilam erectam expansis alis, pro publico imperij insigni accepit. Inde adhuc Poloniæ regnū illud insigne gerit. Quando mortuus sit, & quamdiu regnauerit, certò non constat. Posterius ad centum quinquaginta annos imperio potiti perhibentur. *Cromerus in fine libri primi, & initio libri secundi.*

CRACVS

CRACVS. Exstincta Lechi stirpe, non vni principatum deferunt. sed 12. Palatino ex tota gente excellentiores eligunt, quibus, diuisa in 12. Palatinatus Polonia, summā rerum cōmittunt. Non diu post, horum imperij pertæsi, iterum ad vnū aliquē Reip. gubernaculis præficiendum, Gnesnam conueniunt, ibiq; insignem virū, iustitiæ & integritatis fama clarum, atq; omnibus charū, Principem creant, licet inuitum, nomine Cracum, circa annum à nato Christo 700. Hic populi voluntati cedens, Reip. cura suscepta, multa feliciter pro imperio constituendo gessit. Cracouiā ad Vistulam cōdidit, eamq; regni caput, Gnesna relicta, cōstituit. Mortuus è regione Cracouiæ, vltra Vistulam, in monte Lassotino, vti viuis iusserat, sepultus est. *Cromerus libro secundo.*

LECHVS

LECHVS II. CRACI
FILIVS.

LECHVS II. Craci Regis filius, natus minor, regnandi cupiditate instigatus, Cracum fratrem natu maiorem ad venādum secum foras eductum, per insidias occidit. Vulgo persuasit, ex equo fortuito casu lapsum vitā finiuisse. Simulato egregio luctu, funus honorifice procurari iussit, & sepulturæ corpus mandari. Eo sic è medio sublato, ipse, patre mortuo, Princeps à populo creatur. Paulo post detecto parricidio, dignitate ignominiosè priuatus, in exilium pellitur, vbi patrati sceleris recordatione & poenitentia marcescens, omnibus exosus, tandem infeliciter vita defunctus est, nulla prole relicta. *Crome-*

rus libro secundo.

A 2

VENDA

VENDA VIRGO,
CRACI FILIA.

VENDA Craci Regis optimi filia vnica, præstantissima forma virgo, vtroq; fratre mortuo, vnanimi populi cōsensu ad imperij fastigium euecta est, circa annum Christi 730. spe fortè dignum aliquē huius coniugio Principem nanciscendi. Ea rerum potita, postulata per legatos in vxorem à Rutgero Theutonum Principe, recusat nubere, eumq; contemnit. Bello itaq; ab eo petita, vt vel inuita sentētiā mutaret, instructissimo exercitu virili constantia hosti obuiam proficiscitur. Inito prælio hostem, procumq; bis vincit. Victus secundò proci, videns se à suis desertum, sibi ipsi manus intulit. Venda Cracouiam victrix reuersa, cum triumpho ingreditur. Paulo post sese in Vistulam de ponte præcipitat, ne quis casus aduersus se viua tantum fortunæ splendorem obscuraret, vel, sicut ferunt alij, vt integra virginitate extremam vitæ diem clauderet. Reperta in Mogilapago, tumulo aggesto, vnde is pagus nomen habet, sepulta est.

Cromerus libro secundo.

PRE

PREMISLAUS Siue
LESCO I.

PREMISLAUS. Venda Principe mortua, Reipub. cura iterum, deficiente stirpe Regia, duodecim Palatinis commissa est. Non diu illi communi imperio Remp. administrarant, cum tot difficultates sese vndiq; obtulere, partim bellis ab externis illatis: partim domesticis cōtrouersijs sopiendis & componendis, vt denuo iudicarent prestare vni alicui Principatum attribui. Acciderat tum oportuno, vt Moraui in Polonorum fines excurrerent, omnia, quacunque ibant, miserabiliter vastarent, nec ferè esset, qui à Polonis ijs resisteret, cum Premislaus vir quidem prudens & magni animi, sed plebeius, astu hostes circumuenit, parua manu obruit, vicit, atq; omnibus spolijs exuit, patriamq; vniuersam ab eorum immanitate liberauit. Hoc facinore diulgato omnium consentientium votis Princeps eligitur ac proclamatur, nomineq; Leschi, à Lechi nomine deriuato, tum temporis ob memoriam Lechi populo grato, appellatur, anno à nato Christo 760. Tranquillè Remp. moderato imperio administravit. Hostibus tota vita terrori fuit. Quàm diu regnauerit, quauē morte sublatu sit, non constat.

Nulla saltem prole relicta, è viuis excessit.

Cromerus libro secundo.

A 3

LESCH.

LESCHCZEK

N. 6.

LESCHCZEK. Anno 780. Premislao vel Lescor. vita defuncto, varij Principatus dignitatem ambibant, sententiae eligentium varie inclinabant. Ut nulli viderentur aduersari, nouum inueniunt modum Principem substituendi. Columnam in aperto campo statuunt apud amnem Praduicum, eiq; coronam & regni diadema imponunt, atq; edicunt, qui à termino statuto equo aduolās primus eam attigerit, eum Principem populi futurum, certamq; diem certamini praestituunt. Ibi competitorum quidam Leschczek nomine, instrumentis ferreis acutis stadium vniuersum clam sterni curat, terraque, ne apparerent, occultari, certo tamen spacio, à se notato, quo ipse ad locum praescriptum liber accederet, reseruato. Equo etiam suo pedes ferreis soleis communiri, quod tum temporis inusitatum erat, ut si forte alibi cursu impingeret, minimè læderetur. Die praefixa, cum circumfusa spectantium multitudine, multi ad metam equis contenderent, omnes in stadio impingunt, herentque, solus iste doli auctor liber primus ad columnam peruenit. Victor, statim Princeps appellatur ac proclamatur. Postea, cum in eo stadio duo iuuenes plebei luderent, certamen prius imitando pedestri cursu, simili modo in ferreos aculeos impigere. Rem illi accuratius peruestigant, comperiuntq; certum stadii spacium ab ijs ferramentis vacuum, quo alter iuuenum alterum praecurrendo vicit, ac prior columnam attigit. Cum praemium constitutum postularer, conquerebatur alter de fraude, atque ita inter sese disceptabant. Res ita ad magistratum delata est, & fraudulenta machinatio prioris victoriae, qua is Principatum assecutus erat, detecta. Illico in medium adducitur, accusatur, conuincitur, Principis dignitate priuatur, & quadrigis alligatus, distrahitur.

LES.

LESCO II.

LESCO II. Isto è medio sublato, populus iuuenem illum, qui pedestri cursu primus metam attigerat, Principem salutant, & nomine Lescum secundum appellant. Is insperato euentu mirabundus oblatum Principatum suscipit, & ut eo non videatur indignus, omni studio & conatu contendit. Hic ita se gessit cum in consilijs, tum in rebus publicis curandis, ut omnibus placeret, & ratus esset. In hospites munificus, in egenos liberalis, adeo ut sibi detrahere, & miseris dare maluerit, quam vacuos à se, tristesque dimittere, affabilis, sobrius, in victu cultuq; corporis parcus, pristinaeque fortunae suae diligens memoriae conseruator. Si qui externi ad se veniebant, Regio splendore excipiendi & tractandi, crassos pannos, quibus antequam Princeps fieret, uti consueuerat, in conspectum proferri, ac ob oculos sibi poni iubebat, testes prioris fortunae & conditionis. Quamdiu Rempubl. administrauerit, & quando ex hac vita migrarit, certo non constat. Vnicum filium heredem & successorem reliquit.

Cromerus libro secundo.

LESCO

LESCO III.

LESCO III. Lesco secundo ex rebus humanis sublato, succedit vnicus eius filius, eiusdem quoq; nominis, Lescus Tertius, qui ita se in Republ. administrandageffit, vt à paternis virtutibus non solum non degenerasse, sed eas etiam superasse videretur. Hostes finitimos novos motus excitantes, bello vicit accompescuit. Res deinde domesticas, pace parta, florentes continuuit. Slauis aduersus Carolum Magnum subsidio rogatus venit, feliciterque pro ijs bellum gessit. Tandem anno 801. à Carolo, Caroli Magni filio cruento praelio ad Oderam fluuium prostratus, occubuit. Filium legitimum reliquit vnicum Popielum nomine. Illegitimos viginti ex concubinis procreatos. Viuens Popielum sibi successorem constituit, illegitimis certa quoq; loca possidenda assignauit. *Cromerus libro secundo.*

POPIE.

POPIELVS SENIOR

POPIELVS Senior Patri Lesco tertio in Principatum sibi à patre vitio destinatum Procerum fratrumque assensu successit anno Domini 815. moribus patri & auo prorsus dissimilis. Cracouia sedem suam primò Gnesnam transtulit. Postea inde in arcem à se in lacu Goplo conditam, Crusiciam nomine, commigrauit, fortè vt longius ab hostibus, à fratribus propius abesset. Totus libidini deditus, nec quicquam Principe dignum nec memorabile pro patria ac subditis gessit. Familiare ei fuit animo cōmoto sese murium depastioni deuouere, quod filio eius horrendum in modum contigit. Paucos annos iuuenili aetate Reipubl. praeuit, morbo correptus subito extinctus est ante quàm fratrum quisquam eum inuisere posset.

Reliquit filium moriens suo nomine Popielum, adhuc puerum.

B POPIE.

POPIELVS IVNIOR

N. 10.

POPIELVS Junior nondum excefferat ex ephebis, cum pater Popielus senior decederet, nihilominus concordi procerum patruorumq; voluntate Princeps creatur, anno à nato Christo 830. Tutela Principis, & Reip. cura aliquot delectis ex patruorum numero demandatur. Quàm diu ijs obtemperabat, bene habuit. Pubertatis annos egressus, spretis patruorum monitis consilijsq;, pro arbitratu vivere, cum aequalibus conuiuari, computare frequenter, choreas ducere, noctes totas diuagari, puellas persequi, interdum dormire, Reipubl. nihil curare. Vnde ad omnia tandem ineptus, coepit omnibus esse despectui. Patruj, vt viam inuenirent tam perditos mores corrigendi, deliberato consilio ei vxorem quarunt forma eleganti Theutonici principis cuiusdam filiam. Sperabant ea ducta satiatum libidine animum ad res gerendas applicaturum, ad eamq; rem muliebrem naturam fore quoddam incitamentum. Verùm res in contrarium cessit. Vxore ducta totus libidinibus immerfus, auaritia etiam augescere, magistratus, dignitates, & honores vendebat. crudelis etiam in suos, saltem vt metueretur, cum se amore indignum, virtute nulla præditum vel ipse iudicaret. Pepererat ei vxor duos filios, Popielum & Lechum. Ea vt imperium sibi & liberis stabiliret, animaduersa Principis mariti ignauia, omnes rationes excogitat. Meruebat in primis Patruorum mariti auctoritatem & potetiam, quippe qui integræ vitæ erant, prudentes, morumque grauitate conspicui & populo grati, ne forte ij marito mortuo, imò adhuc viuo, aliquando à multitudine prælati, ad imperium

rium

rium eueherentur. Hunc scrupulum vt sibi eximeret, statuit quacunque ratione eos interimere. Persuadet marito, vt morbum simulet, postea patruos ad se vocari iubeat, præsentibus venenum à se mixtum propinet. Ita fit. Præsentès Patruj, Principem salutant, de valetudine rogant, quid ipsos velit accipiunt: tandem valedicturi poculo porrecto, singuli nescientes venenum hauriunt. Paulo post miserabili cruciatu omnes vitam, ruptis intestinis, profundunt. Regina de eorum obitu certior facta, diuulgat, eos Principi insidiosos esse; apparere nunc diuini numinis manum ulttricem. Iusto Dei iudicio percussos sic interiisse, iubetque in lacum Goplum abijci, indignos qui sepulturæ mendentur. Sed quid? Deus qui oportu non finit scelera impunita, ex mortuorum cadaueribus putrefactis mures excitat, vulgaribus multo maiores, qui tanta rabie impium parricidam, vxorem, liberosque quocunque fugientes, per aquas & flammās persequuntur, vt à nemi-ne auerti aut impediri possint. Prius liberos atq; vxorem aggressi absument; tandem ipsum Popielum nacti, corrodunt, ac lenta morte miserandum in modum enecat, deuorant: horrendum cogitatu. NOTENT HAEC QVI VOLVPTATIBVS DEDITI, CVM REIPVBL. SINT PRAEFECTI, NEC DIVINA, NEC HUMANA CVRANT.

PYASTVS CRVSPHI
CENSIS.

N. 11.

PYASTVS Cosciconis filius, vir simplex & oppidanus, Popielo cum vxore & liberis portentose extinctis, post comitia Procerum Crusuiciæ frustra bis habita, quasi diuinitus Princeps Polonis datus est. Cum enim filium ex vxore sua Repicha natum, ritu gentili, viuente adhuc Popielo, subra-

B 2

surus,

Miraculū.

Statura corporis & conditio.

surus, mactato porco, & mellis mulati vase preparato, Principem ipsum cum alijs amicis inuitasset, viros duos habitu peregrino, quos Angelos nonnulli, alij Paulum & Ioannem Romanos Martyres fuisse existimant, obuios habuit, & in domum suam introductos, liberaliter tractauit. inde inuitatos omnes destinato cōuiuio accepit, affatimq; ipsis, ex his quæ præparauerat, apposuit. Ibi res mira accidit. Accreuit porcina, & redundauit ex vase mulsa. Duobus istis conuiuijs peregrinis sub comitiorum tempus reuertentibus, & iubentibus, Piasus ex tenui pœnu, cellaq; sua conuentum omnem, penuria, propter incredibilem hominum multitudinem, quæ huc confluerat, laborantem, augeſcente rerum quæ promebantur copia, refecit. Quo miraculo diuulgato, populus hunc sibi diuino iudicio Principem dari conclamauit: statimq; inuitus primò, sed postea suis illis ab hospitibus, vt consentiret, persuasus, ita vt erat veste & peronibus ex tilia cortice textis indutus, in regiam deducitur, & Principatui inauguratur. Statura erat mediocris, crassis & robustis artubus, mediâ ætatem supergressus, agello modico colendo, & mellificio vitam sustentans: beneficus in egenos, hospitalis in externos, iustus in omnes. Sub eius Principatu intestina bella, hostium incursiones & latrocinia, reuerentia potius boni Principis, quàm armis conqueuerunt. Principum, Regumq; Poloniae posteritatem vsque ad Cazimirum Magnum propagauit. Crusuicia domicilium suum ob scelus Popieli Gnesnam tranſtulit. Tandem cum per viginti annos sapienter, clementerq; regnasset, mortuus est, annum agens 120. reparata verò salutis humanæ anno (vt quidam volunt) octingentesimo sexagesimo circiter secundo.

Latius hac omnia Cromerus lib. secundo.

Piasus

Iasto vnicus eius filius ZIEMOVITVS in Principatu Poloniae successit, cuius opera vicaria pater senex in bellis, alijsq; arduis negotijs vt consueuerat. Vir erat impiger, & ad rem militarem factus: æstus iuxta & frigoris, laboris & inediae patiens: somni parcissimus, in cultu corporis non multum à gregarijs militibus differens: alieni abstinent, de suo munificus: erga familiares & amicos facilis æquè ac liberalis; in animaduertendo lenis. Disciplinam militarem statim, postquam Principatum adeptus erat, constituit, militæq; magistro, & ductoribus creatis, omnia penè, quæ sub Popieli principatu, atq; interregni tempore Vngari, Germani, Prussi, & Morauj Polonis detraxerāt, recuperauit: plurima quoq; Morauis adempta suis addidit. Pomeranos, Casubios, & Vinedas, Popieli senioris nepotes, qui à Piaso defecerant, in ordinem redegeſſet, si morte præuentus non fuisset. Præfuit Polonis annis triginta & vno: cuius vitam latius describit Cromerus libro secundo.

B 3

Defun-

LESCO III.

N. 12.

DEfuncto patre Ziemouito, LESCOVS vnice eius filius à proceribus Princeps Poloniae designatus est: sperabant enim optimi patris bonum fore filium. Et quia adolescentulus adhuc erat, ei consiliorum dati sunt moderatores, quorum desidia bellum in Pomeranos, Cassubios, & Vinedas à patre susceptum, & nonnullo iam successu prospero gestum, intermissum est. Quod nec ipse Lescus postea, cum adoleuisset, vnquam prosecutus est: quietis & otij, quàm bellicae gloriae amantior, contentusq; eo, quem à patre acceperat, dominatu: licet Hagecus eum Pomeranos Polonis subiecisse affirmet. Principatum iuste, continenter, & clementer, magna cum ciuium benevolentia complures annos administravit: circa annum Domini (vt quidam volunt) 913. obiit, filium adultum relinquens sibi successorem.

Huius Lesci vitam, & res gestas latius commemorat Cromerus libro secundo sub finem.

Succes-

ZEMOMISLAVS.

N. 13.

Successit Lesci patri ZIEMOMYSLVS, Princeps probus, lenis, beneficus, hospitalis, & quieris amans: quas virtutes quasi haereditarias à maioribus suis habebat. A bellis externis abstinuit, in otio & tranquillitate viuens. Vnicum ex coniuge filium vix in senectute, cumque cœcum excitauit: qui cum anno septimo ætatis suæ subradendus esset, absque vlla medicorum, aut cuiusquam omnino ope visum recepit, lucemque aspexit. Quod miraculum quid portenderet, diuinos & ariolos cum sciscitaretur Ziemomyslus, responsum est ei; Poloniam in filij Principatu illustrandam esse: quod & factum, lumine fidei Christianæ Catholicæ per totam Poloniam diffuso. Tandem Ziemomyslus Gnesnæ moritur, & sepelitur, anno post natum Saluatorem, 964. vt scribit Hagecus Ven-

cellaus. Latius hæc omnia Cromerus in fine libri scundi.

MIECIS.

MIECISLAVS primus
Christianus Polon. Princeps. N. 14.

IECISLAVS cæcus natus, sed anno ætatis septimo diuinitus illuminatus, patri in Principatu Poloniae successit: quem iuste quidem, sed infra spem omnium (cum maiora sibi de illo Poloni omnes pollicerentur) administravit. Vxores barbarico more sibi duxit septem, ex quibus nullos suscepit liberos. Huius tempore religio Christiana ex Moravia & Boemia etiam in Poloniam cepit inferri, & multi passim Christiani facti, felicitatem Principi pollice-

Polonia fidei Christianam recipit.

bantur, cum si religionem amplecteretur. Accepit eorum monitis Miecislavus; priores uxores dimittit; Baptismo ritu Christianorum initiatur; & Dambrovvcam, Boleslai primi Boemorum ducis filiam, virginem Christianam, nouo matrimonio sibi iunxit, anno reparata salutis 965. Mox se totum ad propagandam per omnem Principatum suum religionem Christianam, hortante & adiuuante vxore, conuertit. Basilicas ædificauit, ornauit & dotauit plurimas. Principatum in duos Archiepiscopatus, Gnesnensem, & Cracouiensem distribuit, quibus alios septem Episcopos subiecit; Pofnaniensem, Smorogouiensem, nunc Vratislaviensem, Crusuiensem, nunc Vladislaviensem, Plocensem, Culmensensem, Lubusciensem, & Camenensem. Horum singulis decimas omnium frugum perpetuo donauit. Deorum simulachra ubique in oppidis & pagis confringi, comburiq; & prisca superstitionis ritus aboleri iussit, septima die Martij ad eam rem publice peragendam constituta. Tandem nascitur Principi filius, cui Boleslai aui paterni nomen

Archiepiscopatus & Episcopatus Poloniarum.

Anno Domini 967.

ni nomen imponitur. Cum Vulodemiro Russorum Duce bellum necessarium, euentu tamen non satis prospero gessit, Premislia, Cerueno, alijsq; arcibus & oppidis nonnullis amissis. Expeditionem quoque in Boemiam una cum filio Boleslao fecit, idq; in gratiam filij Boleslai Pij, adhuc pupilli, cuius imperium Proceres contemnebant: quod bellum, Praga expugnata, magna celeritate ab eo confectum est. Ut augustiorem posteris Principatum relinqueret, à Benedicto VII. Pontif. Rom. regium diadema sibi mitti, Regemq; Poloniae se & posteros suos constitui petijt: sed non impetrauit: eò quod Poloni minus castè religionem colere dicerentur. Instituit Princeps hic, ut sub officio Missæ, cum Euangelium prælegitur, singuli gladios mediotenus stringerent; quo testarentur, se pro defensione Euangelij ad mortem decetare paratos esse. Tandem multis Christianitatis in Polonia monumentis relictis, postquam triginta quinque ferè annis regnasset, suauiter in Christo obdormiuit.

BOLESLAVS I. REX
cognomento Chrabri. N. 15.

IC patri summa omnium Polonorum voluntate successit, circa annum post partum Virginis millesimum. Princeps ingenij prompti, perspicacis, & ad omnia cum decoro & dignitate sese accommodantis. Modestus, comis, & cum grauitate sua-
uis: liberalis, & in dictis, factisque temperans. Statura corporis mediocri, oris & corporis totius habitu eleganti, & ad modestiam composito; capillo denso, crispo, nigroque: victu, cultuque corporis neq; neglecto, neq; nimis exquisito. Polonorum nomen regia dignitate, ex-

Virtutes & statura corporis.

ternorum Principum necessitudinibus, & clarissimis rebus gestis vehementer illustravit: unde & CHROBR Y, hoc est, acris, aut strenuus à Russis primum appellatus est: quæ vocula postea in CHRABRI degeneravit. Ab Odone Ruffo, III. eius nominis Imperatore Romano, reliquias noui Martyris Adalberti, Pragensis primò Episcopi, deinde Gnesnensis Archiepiscopi, nuper à Prussis occisi, visitante (quem Boleslaus regali magnificentiâ acceperat) imposito diademate Rex appellatus, socius & amicus Romani Imperij, ab omni tributo, iurisdictioneq; Imperatorum immunis declaratus est: quem honorem ipsi, & posteris eius in Polonia regnaturis, perpetuum Caesar esse voluit. Bella cum externis gessit varia. Boëmos Poloniam deuastantes, & Morauos debellauit, regnoque Poloniæ fecit tributarios. Inde ad Russicum bellum profectus, & Iaromirum cum Russis tribus prælijs superauit: Kiouia deditioe accepit, & rebellionem meditantem spoliavit. Post annos quatuor, ut oram illam, quam Saxones partim armis, partim proditione Tugumiri Ducis Polonorum Principibus ademerat, recuperaret, Saxonibus bellum intulit: qua in expeditione Parthenopolim, Misnam, Hildisheimium, & Megalopolim incendio deleuit. Vinetas, seu Slauos Polonici nominis in fidem recepit, atque omnem regionem ad Albim & Salam fluuios, Cimbricamque Chersonesum in suam potestatem magna celeritate redegit: incolas sacramento in sua & successorum suorum Regum Poloniæ verba iurare compulit; & ad fidem Christianam suscipiendam adegit. Non multo post tempore expeditionem in Prussos suscepit, indignam S. Adalberti necem ulturus, eosq; suo etiam imperio adiecturus; qui cum pacem peterent, annumq; tributum promitterent, & Catholicam religionem amplecterentur, gratiam impetrarunt. Cum denique Russos Duce Iaroslao iterum rebellantes nouo prælio superasset, sibi que tributarios fecisset, anno regni 18. deinceps à bellis quieuit, tribus columnis ferreis in Boristhene, tribus in Sala, & vna in Ossa fluminibus, tanquam Regni Poloniæ limitibus, ad modum Herculis, constitutis. Reliquam ætatem in propaganda, ornandaq; religione Christiana; in formanda Republ. & disciplina militari; in arcibus & oppidis condendis, muniendisq; in templis denique & monasterijs edificandis, atque dotandis transegit. Tandem anno regni sui 25. ætatis verò 8. qui fuit annus Christi millesimus vigesimus quintus, summo omnium dolore

atque mœrore moritur, atq; Posnaniæ sepelitur: cuius vitam

& res gestas latissime describit Cromerus paulo
post initium libri tertij.

MIE-

MIECISLAVS II.

N. 16.

MIECISLAVS, Iolelai filius vnicus, annos natus triginta quinque, cum destinatum sibi iam pridem regnum iniisset, vnâ cum vxore sua Rixa, Comitissæ Palatini Rheni filia, ab Archiepiscopo Gnesnensi, ipso Pentecostes die coronatur. Mox expeditionem in Russos, qui audita morte Boleslai, Iaroslao & Mescislao ducibus rebellârant, suscepit; & feliciter absoluit. Post bellum hoc torpori & ignauia se dedit, ijs indulgens voluptatibus, quæ tactu & gustu percipiuntur. Aliarum etiam præter vxorem mulierum contubernio vsus esse dicitur. Vxori tamen mulieri auaræ & importunæ ita fuit obnoxius, ut eius maximè nutu & arbitrio regnum administraret. Quæ Regis ignauia externas nationes à patre subactas ad defectionem inuitauit. Boëmi, Prædislai, Vdelrici Principis filij ferocitate freti, Polonis tributum negârunt, eorum præsidia vndique deturbârunt, & interfecerunt. Morauiam, quæ tunc in Polonorum erat potestate, inuasêrunt, suisq; ditionibus adiecerunt. Contra quos Miecislavus clamoribus populi, & conuicijs impulsus, exercitum duxit: sed ne oppidum quidem vllum recuperavit. Boëmorum exemplum secuti Saxones & Vindæ, ipsi quoque defecere, & partim nouos ipsi sibi dominatus constituerunt, partim Romani Imperij se socios & vectigales fecerunt. Ex hac defectione Respubl. Lubecensis, Holfatij, Megapolenses, Aldenburgici, Rugij, Pomerani, alijsque eius oræ Duces & Comites originem habuerunt. Nec vnquam ea loca, quæ tunc sese abalienârunt, in ditionem Polonorum reuene-

Miecislavus
vxorius &
ignauus.

reuenerunt, præter Pomeranos maritimoscis Oderani: quos Miecislauſ opera Andrea, Belæ, & Leuentæ Ladislai Calui Vngari filiorum, debellatos, in suam iterum potestatem redegit. Tandem Miecislauſ amentia correptus, postquam annis fere nouem regnaſſet, quadraginta verò & quatuor vixiſſet, moritur, & Poſnaniæ ſepelitur, anno Chriſti 1034. homo tardus, & ſtupidus; leuitate iuuenili, iuuenumque & vxoris conſilio pleraque adminiſtrans, atque ideo ab hoſtibus ſimul & ſocijs contemptus.

Azimirum propter ætatem adhuc inidoneum ad regni gubernaacula iudicabant Poloni, cum pater eius moreretur: quare penes Rixam, eius matrem, regia potestas, donec adoleuiſſet filius, relinquebatur. ſed ea, vt erat auara, exactionibus non ferendis ſubditos premebat, neglectiſque Polonis, Germanos ſuos ad dignitates & magiſtratus euehebat: nec à Polonis ſæpius monita, ſua conſilia mutauit. Tandem videns Polonos ad ſeditionem inclinare, compilato ſiſco regio, & vtraque, tam Regis, quam Regina corona ſecum ablata, clam aufugit. Eam poſtea ſecutus eſt filius Cazimirus: qui à matre Lutetiam Pariſiorum miſſus eſt, vt ingenium honeſtis diſciplinis excoleret. Qui viſa obiter Italia, Cluniaci, in Benedicſtinarum monachorum ſodalitatem ſe dedit, monaſticam vitam profeſſus. Interea Polonia quaſi lymphaticis furoribus exagitur, omnia cædibus mutuis miſcebantur, omnia latrocinijs erant infeſta. Moſoui, Ruſſi, Boëmi, Germani & Pomerani validis exercitiſ Poloniam inuaſerunt, omnia ferro & flamma quam longiſſimè populati: Sileſiam omnem, & quæ cuique genti erant viciniore, regno Polo-

Cazimirus
ſit mona-
chus.

Polonia detraxerunt. His tam ſæuis tempeſtatibus toto penè ſexennio iactati & fatigati Poloni, ad ſaniora conſilia tandem animum adiiciunt, comitiſque Gneſnæ inſtitutis, poſt varias conſultationes Cazimirum quaerendum & reuocandum decreuerunt. Oratores mittuntur ad Rixam matrem, à qua contumelioſè reiſciuntur. Inde Cluniacum profeſti Cazimirum iam profeſſum, & Diaconum factum inueniunt: exponunt ei miſerrimum patriæ ſtatum, petunt vt labanti regno manum admoueat. Ille collachrymans, & patriæ miſertus, datam ſemel Deo, atque ijs, quorum potestati ſe vltro ſubieciffet, fidem ait fallere non poſſe. Legati omnia tentantes Abbatem ad eum; ab eo ad Summum Pontif. Benedicſtum IX. reiſciuntur; à quo tandem diſpenſationem impetrârunt, poenitentia pro expulſione Regis accepta, vt vnaquæque perſona quotannis obulum vnum Romano Pontifici ſoluat: ſinguli viri crines ſupra aures töderent, & vt præcipuis feſtis diebus linteo albo pro cingulo vterentur. Voti compotes facti, Cazimirum in Poloniam ſecum abduxerunt, vbi magnis populi acclamationibus acceptus eſt. Coronatus mox ad ſananda Reip. vulnera animum adiecit; omnium iniuriarum obliuionem edicit; ſœdus & affinitatem cum Ruſſis init; eorum Principis Iarolai ſore Maria, quam Græcorum ſciſma abdicantem, Eccleſiæque Catholice reconciliatam Dabrogneum appellauit, vxore accepta: ex qua deinde liberos mâſculos quatuor, femellam vnam excitauit. Maſſaum, Maſouiorum Tyrannum deuictum, & Pruſſorum, Iazuingorum, atque Slonenſium copijs denuò munitum, ſecundo vicit, funditus fudit, & deſperatis rebus ad laqueum adegit: quo tempore Maſouia tota potitus eſt. Pruſſi pacem petentes, Polonis tributarij facti, & Boëmi, quæ à Polonis receperant, beneficio Henrici Imperatoris reſtituerunt. Cluniacum magnificentiſſimam legationem cum muneribus miſit. Monachos aliquot inde euocat, quibus monaſterium in Tynieſ regalibus immunitatibus & bonis ædificauit. Henrico Imp. contra Vngaros, Petri Regis necem vlcifcenti, auxilia miſit, ſedemque Epiſcopalem, quæ Smogorouia primùm, deinde Bicina fuerat, Vuratiſlauiam tranſtulit. Tandem cum annis 18. ſumma cum laude regnaſſet, moritur, & Poſnaniæ magno omnium mœrore ſepelitur. Fuit autem procera ſtatura, forma liberali, capillo denſo, promiſſa barba, literis mediocriter eruditus: in pupillos & viduas clemens, & beneficus; in Eccleſiaſticos propenſus; erga omnes comis, lenis & benignus: & in omnibus rebus agendis Dei timorem ob oculos habere ſolitus.

Quibus cõ-
ditionibus
Poloni re-
gẽ ex mo-
nacho reci-
piunt.

Anno Do-
mini 1058.

BOLES-

BOLESLAVS II.

cognomine, Audax

N 18.

BOLES�AO, filiorum Cazimiri nati maximo, post patrem, omnium voluntate regnum & diadema deferitur; adolescentulo singulari industria, liberalitate, animi magnitudine, laudis atque gloriæ studio præditi, ad res maximas gerendas facto, regnoque dignissimo. Jaromirum Prædislai Boëmiae Principis filium à Spitigneo primò, deinde à Vratislao fratribus ab hereditate paterna pulsum, & ad Polonos fugientem, partim vi, Boëmis victis, partim metu maioris belli

ijisdem perterritis, fratri reconciliauit. Prussos Pomeraniâ vastantes repressit: Belam Vngarorum Regis Andreae fratrem, fufis, fugatisque Vngaris, Boëmis & Germanis, capto Vratislao Boëmorum Principe, caesoque Andrea Vngarorum Rege, in regnum restituit. Inde ad bellum Russicum in gratiam Izaßlai Kiouie Principatu eiectione, se parat: potitusque Kiouia atque Polosco, aliquamdiu in ista regione moratus est; amœnitate loci, delitijs vrbs, mulierumque Kiouiensium venustate, teneritudine, & lepore incredibili captus. Inde in Præmissliensem agrum exercitum ducit; minora oppida in fidem recipit; Præmissliam ipsam, magno impetu oppugnatam tandem expugnat; arcem corona cingit, atque post longam obsidionem, appropinquante bruma, deditione capit. Belę Vngarorum Regis filios à Solomone patruelis suo regno iterum eiectione, venientes ad se benignè recepit, & cum exercitu in Vngariam reduxit: Solomonemque ad pacem petendam compulit. Interea Izaßlaus iterum Kiouia pellitur; vti ei opem ferat Boleslaus iterum in Russiam mouet;

Voly-

Ann. 1069.

Volyniam in potestatem suam, vnà cum Lusco arce munitissima redegit. Igorum Ducem Izaßlai fratrem in gratiam recepit, Vusseuolodū cum valido exercitu prelio non incruento prostrauit; Kiouiamque primò vi frustra oppugnatam, fame domuit, atque ad deditionem compulit, totamque Russiam fecit Polonis vectigalem. Post tot, tantasque victorias tandem ipse Rex à proprijs illecebris victus, libidini, omniisque vitiorum generi se tradidit. Quamobrem à D. Stanislao Cracouiensium Episcopo benignè primò, & acerbius postea, cum increpatus esset, Episcopo calumniam intentauit; quam ille resuscitato à mortuis Petrico viro quodam nobili diluit, depulitque, & Regem in flagitijs suis perseverantem, anathemate percussit. Rex verò ea rem agis exacerbatus, sacris operantem Episcopum occidit, membratimque diffecari iussit. Qua Regis atrocitate motus Gregorius VII. Rom. Pontifex, toti Poloniae sacris interdixit; Regem diris deuouit, regnumque ipsi abrogauit; Nobiles quoque in eum conspirarunt. Conscientiæ tandem terroribus diu exagitatus, cum filio Miescone fugit, ignotusque in peregrina terra diem clausit extremum. Vbi verò vel obiit, vel sepultus est, Poloni adhuc ignorant, nisi quod in Oßia, Carinthiæ monasterio, breui monumentum cum eius nominis inscriptione inuentum est. Regnavit annos ferè 22. Rex

foelicitissimus, nisi res secundæ fecissent eum insolentiorē. *Vitam illius copiosissime describit Cromerus libro quarto.*

Anno 1079
8. die Maij.

Exaeto

EXacto Rege Boleslao Russi igni ferroque Polono-
rum agros depopulabatur: quare Poloni ad VVla-
dislaum Hermannum, Boleslai fratrem regnum
deferunt; qui Principatum quidem suscepit, Regem
verò se appellari passus non est: Principistantum
& hæredis Polonici nomen sibi sumpsit. Vir pru-
dens & virtute præditus, ad quietem autem & otium,
quàm ad bellum propensior, humanitatisq; & re-
ligionis amâtor, quàm gloriæ. Impetravit à Pont.
Rom. vt interdictum tolleretur, regnumq; pacavit, & latrocinij purgavit.
Vuratislai Boëmorum Principis filiam Iuditham vxorem duxit, ex qua ini-
tio sterili Boleslaum Chriuoustum precibus S. Aegidij, ad cuius monumen-
tum legatos cum muneribus miserat, suscitauit. Mortua Iuditha, Sophiam
Henrici III. Imperatoris sororem sibi matrimonio iunxit: quæ tres filias ei
diuersis temporibus enixa est. Sub hoc Principe Russi iterum sese in liberta-
tem afferuere: defecere quoq; Prussi & Pomerani, quorum audaciam duobus
prælijs foeliciter oppressit, quartaque demum expeditione vtramq; gentem
ad deditiõnem adexit. Boëmos duce Prædislao, qui regium nomen & ius in
Poloniæ Principatum sibi vendicabat, Polonorum fines deuastantes opera
Secechi Palatini Cracouiensis fudit, fugauitque; & è Morauia incredibilem
prædam abegit. Inde Secechum iterum in Pomeraniam misit, vt Medireciã
arcem munitissimam expugnaret, regnoque Poloniæ restitueret: quod & fa-
ctum est, industria atque fortitudine potius Boleslai Regis filij, duodecim
anno.

Boëmorum
Princeps
fit Rex An-
no 1094.

annorum pueri, quàm Secechi. Hanc Principis fortunam tandem Secechi
crudelitas contaminauit. à quo multi nobiles bonis exuti, & exulare iussi, o-
pe Boëmorum, duce Sbigneo VVladislai Principis filio notho, ex monasterio
extracto, Poloniam nouis motibus concusserunt. qui tamē à Principe iuxta
Goplum lacum bello victi sunt, capto, & postea rursum in gratiam à patre ac-
cepto Sbigneo. Pomerani paulò post iterum Santocū adorti, repelluntur; &
Boëmi pacatis rebus Polonicis, Bardo euerso, eiusq; loco Camenecia extru-
cta, in patriã reuersi sunt. Oritur inde nouus tumultus in Polonia, Boleslao
& Sbigneo fratribus Secechum bello persequentibus, qui tandem exilio Se-
cechi, sopitus est. Cum autem VVladislaus annos viginti regnasset, vixissetq; Anno 1102.
ferè quinquaginta nouem, morbo & angore animi confectus obiit: prid. Non.
cuius vi- lunij.
tam & res gestas refert Cromerus libro historiarum suarum quinto.

BOLESLAVS CHRIVOVSIVS, ab ore paululum
retorto sic dictus, viuentē adhuc patre multis victorijs
clarus, post mortem patris Poloniæ præfuit: Princeps sub-
ditis omnibus gratissimus. Vxorem duxit Sbislauiam, Sto-
polci Michaëlis Kiouensium Principis filiam, sub qui-
bus nuptijs Sbignei fratris precibus moti Boëmi, Poloniã
inuasunt. cuius temeritatis anno sequenti, vastata Mo-
raua, pœnas dederunt. Tribus expeditionibus cum Pomeraniam depo-
pulusset, ipse venationibus sese oblectare volens, in Pomeranorum ma-
nus incidit: sed cum centum equitibus contra hostium tria millia fortissi-
mè dimicans, incolumis euasit. quos vt vlcisceretur, Scarbimirum misit,
qui

Anno 1104.

qui totam Pomeraniam, nemine resistente, vastauit. ipse Suatopelci eodem tempore, cum Boëmis suis Poloniam inuadere volentis, impetum retardauit. Sequenti anno omnem belli molem in Pomeranos conuertit. Bialogradum expugnauit, Colbergam, Camenum, Velinum, Cosselinum, & alia quædam oppida in fidem suam recepit. Ciarnicouum post aliquot mensium obsidionem in eius potestatem venit, cuius Princeps Gneuomirus Pomeranorum primus tunc fidem Christianam suscepit. Colomanno Vngariæ Regi contra Henricum V. Imperatorem auxilia misit; ipse Boëmiam inuadens, onustus spolijs domum reuersus est. Paulo post Henricus Imperator persuasus à Sbigneo exule, copiosum exercitum in Poloniam ducit; Lubum oppidum & arcem, cum alijs quibusdam intercipit; Bythomiam frustra tentat; Glogouiam diu obsidet; in qua obsidione Suatopelcus Boëmiæ Princeps dolo interficitur, cuius mors in causa fuit, cur Boëmi dimissionem petierint, & impetrarint, magno Polonorum commodo. Inde Boleslaus à castris hostium comeatum prohibente, Cæsar Glogouiam deserit, & Vratislauiam obsidione premit, insequente illum Boleslaus, qui instructa acie cum Cæsare de summa rei dimicans, eius exercitum in campo canino strauit, & dissipauit. sed non diu post pacem cum eodem Cæsare iniit; eius sororem Adleidā vxorem accipiens; Christinamque Cæsaris filiam filio suo VVladislao despondens. Deinde in Pomeranos & Prussos in Masouiam excurrentes duxit, 27000. hostium vna in pugna trucidauit, 2000. captiuos abduxit, Naculum arcem cum alijs sex oppidis hostibus ademuit. Sobeslaus VVladislai Boëmorum Principem fratrem in partem hæreditatis reduxit; quo iterum fugiente ob eadem Vasconis Consiliarij VVladislai, nouam Boleslaus in Boëmiam expeditionem suscepit, quam paulo post pax inter vtrumque fratrem, auctore Polono, secuta est. Mox Prussos iterum bello adortus, maxima eos clade affecit, quos vnā cum Pomeranis duobus annis sequentibus expeditione gemina ad extremum perdomuit; tota Pomerania in eius potestatem veniente, & Christianam fidem, quam bis abiecerant, tertio recipiente, & vsque huc, licet non absque hærescos labe, retinente. Iaroslauum exulem vt reduceret, Russicum bellum suscepit: sed occiso Iaroslao à Kiouienfibus, re infecta domum reuersus est. Mox naualem expeditionem in Daniam suscepit, poenas de Abelo parricida sumpturus: quam breui atque felici euentu perfecit. Rege absente Volodor Kiouia Princeps Poloniam infestauit; sed à Boleslao reuerso iusto prælio victus, Haliciam contendit. His peractis Rex aliquamdiu à bellis quieuit. A Sbigneo fratre notho plurimas iniurias multis annis acceperat, qui sæpius nunc aperto Marte, nunc clam vitæ Regis infidiabatur, frequenter à fratre in gratiam receptus, noua bella excitabat: quare tandem rege conuiunte interfectus est. Cuius facinoris Boleslaus sic postea poenituit, vt præter quotidiana ieiunia & eleemosynas incredibiles, varias etiam peregrinationes ad sepulchrum D. Aegidij in Galliam, D. Stephani in Vngariam, D. Adalberti Gnesnam instituerit, nudisque pedibus maiori ex parte peregerit. Stephani Vngariæ Regis filios, nepotes suos, dum bis in regnum à Bela cæco occupatum reducere voluit, bis à Boëmis Poloniam vastantibus reuocatur, quos tandem insigni clade vltus est. Interea Russos Iaropelcus ad defectionem sollicitauit: sed à Polono quodam dolo captus, nouo Polonis sacramento obstrictus dimittitur: qui dolum dolo volens vlcisci, Halicienses subornauit, Boleslaum orarent, eiectum vt Principem suum Iaroslauum reduceret: quod dum ille non grauatur facit, paruis comitatus copijs, vt qui nil hostile metuebat, à numerofo exercitu Russorum, ductore Iaropelco, cingitur: cui etsi impar esset Rex, turpetamē existimans fugiendo victo.

Pomera-
nia fidem
recipit.

victoriam hosti vltro concedere, fortiter pugnavit, vicissetque, nisi à suis desertus, Princeps quadragesies septies in sua vita victor, nunc fugere debuisset: quæ ignominia sic animum eius lancinavit, vt paulo post mœrore animi extinctus sit, cum regnasset post patrem annos 36. vixisset 53. anno reparatæ salutis humanæ 1139. *In eius vita describenda copiosus est Cromerus libro quinto.*

Boleslaus Criuonstus moriens regnum Poloniæ in Diuisio re-
gnat.
quatuor partes distribuerat, & singulis filijs singulas partes attribuerat. Displicuit ea res Polonis: timebant enim, quod postea euenit, discerptis viribus atque studijs quorumuis iniurijs se fore obnoxios. Flagitantibus tamen fratribus tandem in conuentu Cracouiensi Boleslai constitutio approbatur, vt iuuenes certis ac definitis à patre finibus dominarentur. Principatus verò & summa belli pacisque auctoritas penes VVLADISLAVM nati maximum esset. Erat iam annus à Christo nato 1140. cum VVladislaus sextum ac trigessimum annum agens, Principatum iniit. Sobeslaus Boëmorum Dux cum intellexisset mortem Boleslai, immemor fœderis & iuramenti, cum valido exercitu Silesiam Boëmi Sile-
siam inua-
dunt.
longè lateque depopulatus est: & vt omnem eam oram suo imperio subiugaret, animum adiecit, sed hæc molientem febris ardentissima corripit, & paulo post extinguit.

D 2

Erat

Malū mu-
lieris con-
siliū.

Erat VVladislao vxor Christina, Henrici Imperatoris filia, mulier ambi-
tiosa, quæ præterquam quod Polonos porcorum loco habebat, Germanos
suos ad summas dignitates eueheret, maritum etiam in fratres concitauit,
queritando, fremendo, lachrymando, & obiurgando, viro vt fratres Duca-
tibus suis exueret, totumque imperium in se transferret; persuasit. Conuo-
cat VVladislaus Proceres regni, ostenditque perniciosum esse multorum
imperium: vnus esse tutissimum: petitque iubeant vt penes vnum se, quem
primogeniti prærogatiua ceteris fratribus prætulisset, verè esset regnum.
Quod consilium cum Senatus detestaretur, fratribus bellum VVladislaus,
Rufforum copijs fretus, intulit. Henricum Sendomiria, & Boleslaum Plo-
sco, omni que Masouia propulit. Restabat Miccislaus, ad quem fratres cate-
ri confugerant. Posnaniam, quæ ipsi portas clauserat, cum primo impetu
capere non posset, VVladislaus obsidione cinxit: quæ dum protrahitur, & in
obsidentium castris exigua esset militaris disciplina, à tergo fratres exules,
& à fronte obsessi in exercitum ex inopinato irruunt, & VVladislaum ca-
stris exuunt; nec destitère, priusquam eum toto regno pellerent, postquam
non toto septennio summæ rei præfuisset.

VVladis-
laus fratri-
bus bellum
infert.

VVladis-
laus regno
eiecitur.

Cæsar Vu-
ladislao
fert opem.

Exul per Silesiam in Germaniam contendit, Conradi III. Cæsaris opem
imploraturus. Sed vt Cæsar cum validis Germanorum, Boëmorum & Mo-
rauerum copijs Poloniae fines attigisset, VVladislaum vt per vim restitue-
ret, Boleslaus, tunc summus Poloniae Princeps, ei obuiam proficiscitur, Cæ-
saris animum mitigat, eumque vt exercitum reducat permouet. Donat Cæ-
sar VVladislao quasdam vtendas fruendas possessiones, & equites attribuit,
quibus Poloniam infestaret: sed breui à Polonis vincitur, & profligatur. Mo-
ritur interea Conradus; succedit ei Fredericus Barbarossa. Is magnis & mul-
tis precibus VVladislai permotus, eius causam suscipit, exercitum in Polo-
nos ducit: sed turbata Italia, dum Cæsar abitum parat, res Boemo interce-
dente componitur: VVladislao Silesiæ dominatus permittitur, ceteris absti-
neret. Sed dum reditum in patriam parat, postquam annis tredecim exula-
set, Aldenburgi in Holsatia moritur, & sepelitur, tres filios, Boleslaum,
Miccislaum, & Conradum, cui Lasconogo propter gracilitatem

VVladis-
laus mori-
tur.

crurum cognomen fuit, post se relinquens. *Latius hæc*

*omnia Cromerus libro historiarum Polonica-
rum sexto.*

BOLESLAVS CRISPVS, à capillis contortis sic
dictus, VVladislao fratri nati proximus erat. Exacto
igitur VVladislao cum vxore & liberis concordia fra-
trum iuxta ac Procerum, nobilitatisque sententia Prin-
cipatus Poloniae, & summa rerum ad hunc Boleslaum
defertur. Moderatè clementerque regnavit, & fratres
magna beneuolentia, charitate & liberalitate com-
plexus, maiorem in modum sibi deuinxit. Initio Prin-
cipatus legationem Conradi Cæsaris benignè acce-

pit, & ad eam prudenter respondens, propositum Cæsaris de restituendo
VVladislao non nihil mutauit. Izaalai Kioviensium Principis exulis gratia
bellum Ruffis mouit; sed propter ignauiam Izaalai nulla rememorabili ge-
sta exercitum in Poloniam reduxit. Conrado Cæsari cum exercitu VVladis-
laum reducere volenti occurrit, & vt in Germaniam redeat, persuadet. Inde
Fredericum Barbarossam idem molientem placat, & permissa VVladislao
Silesia, cum eo pacem iniit.

Mortuo VVladislao, petente id Frederico Cæsare, filijs eius Silesiam red-
dit, & singulis certos Principatus attribuit. Tandem anno Domini 1164. Bo-
leslaus cum fratribus, triplici exercitu instructus, Prussis, qui iam inde à
morte Boleslai Criuouisti à fide Principum Poloniae, & à Religione Chri-
stiana descuerant, bellum fecit: eosque ad petendam pacem, & Religionem
recipiendam coëgit. Sed vix dum circumacto anno ad pristinam impieta-
tem apertè relabuntur. Legatos cum muneribus ad Boleslaum mittunt, se

Bellū Ruffi-
cum.

Bellū Pruf-
sicum.

Prussorum
perfidia.

in fide Polonorum manere promittunt, multitudinem patrias & auitas religiones abijcere nec velle, nec posse profitentur. Placatur Boleslai animus citius, quàm Christiano Principi par erat. Prussi videntes prima ausa sibi impune cessisse, confestim omnem obedientiam & fidem Polonis promissam abijciunt, & omnem hostilitatem in eos exercent. Eius rei indignitate per-motus Boleslaus, anno post natum Christum 1167. magna vi & apparatu in Prussos expeditionem fecit. Sed profugarum quorundam nobilium (qui apud Polonos in ea erant existimatione, vt illorum potissimum consilijs in hac expeditione vteretur Boleslaus) perfidia, exercitus ad siluestria quædam, palustria, & vliginosa loca spe prædæ perductus, ab hostibus in insidijs collocatis, circumdatus, & cæsus est: dum tanquam muscæ in pice hærentes, nec ulterius progredi, nec retrogredi potuerint. Hic Henricus Dux, frater Boleslai inter primos pugnans, fortiter occubuit. Ibi omne Polonorum penè robur afflictum atq; debilitatum est.

Cæduntur
Poloni.

Vladislai
filij Patruo
bellum pa-
rant.

Cazimiri
in fratrem
pietas.

Anno 1173.

Henricus hic Sendomiriensis Dux erat: eius igitur Ducatum de Senatus consensu Cazimirus frater minimus obtinuit. Quod cum Vladislai filij Principes Silesiæ ægerimè ferrent, à quibusdam factiosis impuls, Boleslao bellum parabāt. Sed Boleslaus eos ad se vocatos, placauit. Erant & in Cracouiensi ditione homines seditiosi, qui res nouare cupientes, summum Principatum ad Cazimirum deferre studebant: sed gliscens hoc ciuile dissidium grauitate & constantia Cazimiri, hoc resutantis, sopitum est. Aliquot deinde annis, quibus vixit Boleslaus, quietæ fuerunt res in Polonia, neque memoratu quicquam dignum actum est. Moritur postea Boleslaus, & Cracouiæ sepelitur, cum Principatum Poloniæ annos 27. tenuisset; atque 46. vixisset, relicto vnico filio Lesco, cui postea Albi cognomen inditum est. *Qui huius Boleslai vitam copiosius descriptam videre cupit, legat Cromeri librum sextum.*

MIE-

MIECISLAVS. III° cogno:
mine SENEX. N. 23

MIECISLAVS puer, SENIS nomen ob grauitatem morum adeptus, post Boleslaum Princeps eligitur, vt qui Cazimiro ætate erat maior. Magna in eo Polonorum spes erat reposita: prouecta verò ætate spes hominum fefellit. Malo enim vsus consultiore, crudeliter, auarè, & pro libidine dominari cœpit. Admonitus à Gedeone Cracouiensi Episcopo, monitorem contempsit. Paulo post astuta inductione eiusdem Episcopi ignorans se & Imperij sui rationem damnat. Qua re indignatus in maiorem Poloniam proficiscitur; vbi dum agit, Proceres Cazimirum eius fratrem, deiecto post quartum annum Miecislao, Principem creârunt. Miecislavus de exclusione sua factus certior, Boëmos, Saxones & Lotharingos (vt quidam volunt) generos frustra vt opè sibi ferant, sollicitat. Otto quoq; filius eius natu maximus, patri infensus, ei omnem Poloniam maiorem ademit, seq; in fidem Cazimiri transtulit. Idem fecere Pomerani à Miecislao deficientes.

Miecislavus
spem Polo-
norū fallit.

Filius à pa-
tre deficit.

Omnibus hoc modo exutus cum vxore & liberis Ratiboriæ diu exulauit. tandem ad Fredericum Imperatorem affinem suum proficiscitur, nequicquā opem eius implorās: eò quod is & Italicis rebus distinebatur, & in Asiam expeditionem parabat. Reuersus, & omni spe destitutus, ad fratris Cazimiri misericordiam per internuncios confugit. Cazimirus fratris misertus, de Miecislao reuocando, & ad dominatum suum restituendo ad Senatum refert.

Cazimirus
fauet fratri

fert. Reijcitur eius postulatio. Indulget tamen & fauet Cazimirus Miecislao; & vt Pomeraniam recipiat, conuiuet. Gnesnam quoq; intercipit, & complures alias munitiones partim vi, partim deditione recipit, non aduersante Cazimiro. Paulo post Otto filius impetrata venia, se, suaq; omnia patris potestati permittit. Inde Lescum Boleslai fratris filium in suas partes pertrahit, impetratque vt ab eo haeres ac Dominus Masouiae ac Cuiaviae scribatur. Ceterum indignè hoc ferens Cazimirus, instat apud Lescum, vt testamentum rescindatur.

Miecislau
iteru Prin-
ceps.

Cazimirus ob restitutum in Haliciensem Principatum VVolodomerum, multum odij apud Polonos sibi contraxerat, quare absentem Principatu mouerunt, & Miecislauum restituerunt. Sed mox à Cazimiro pulsus, & iterum in gratiam receptus est.

Miecislau
tertio Prin-
ceps.

Defuncto Cazimiro, Lescus Albus, eius filius, Princeps renunciatur. Indignè ferens Miecislauus puerum sibi praeferrì, VVladislai fratris filios, Silesiae Principes ad bellum incitat, & communibus viribus in Poloniam minorem irruunt. Fit atrox pugna; Miecislauus primò vincitur & vulneratur: sed superuenientibus Silesijs vincit: ita tamen vt neutra pars victoriam prosequi auderet: sed vtrinque victi & victores in sua reuersi diu quiescere. Cum vi & armis se nihil posse animaduertit Miecislauus, ad dolos se conuertit: magnis pollicitationibus Helenae, matris Lesci, animum expugnauit, & Principatum denuò adeptus est. Cum autem de promissis admoneretur, se ijs, quod contra gentium iura essent (vt qui proprios filios habebat) non teneri affirmabat. Promiserat enim se Helenae filios in filiorum suorum locum adoptaturum, certosque sibi successores in Principatu ipsos designaturum. Conqueritur Helena iusiurandi religionem violari: crescit Polonorum in Miecislauum odium, iterum Principatu deturbatur.

Miecislau
quarto
Princeps.

Pulsus ad priores dolos redit; iterum promissis Helenam decipit. Resistit insanæ mulieris consilio Nicolaus Palatinus Cracouiensis: sed cum se apud illam nihil posse videt, ad Miecislauum proficiscitur, cum eo in gratiam redit; Miecislao Cracouiensem omnem regionem tradit: qui breui Vislicienae territorium, & tria castella de Sendomiriensi territorio, praeter Cuiariam nuper occupatam, Helenae filijs ademit, & iam de redintegratione vniuersi Principatus & regni Polonici cogitans, moritur, septuagesimum tertium annum agens, Cracouiaeque sepultus est; filios reliquit duos, Ottonem, qui non multò post patrem secutus est, & VVladislauum Sputatorem, cui & Lasconogi cognomen erat. *Omnia haec*

Anno 1262.

latius Cromerus libro sexto & septimo.

Pulso

CASIMIRVS, II°, IVS
TVS cognominatus. N. 24

Vlso Miecislao proceres CAZIMIRVM Criuouisti filiorum minimum inuitum & reluctanter ad principatum capeffendum adegerunt. Initio principatus sui vetustigia illa & labores, ceteraque onera, quibus instituentis Miecislauus Polonos offenderat, sustulit: iudicia corripuit, magistratuum licentiam coarctauit, calumniatores vel exilio mulctauit, vel iniusta fronte notauit: Nobilium in absumendis Ecclesiasticorum bonis consuetudinem ab-

Eius studium in reformatione Rep.

oleuit, synodoque Lenciciensi hanc abolitionem confirmauit. Brestensem, Drohicinensem, Vuladimirensem & Præmislensem oram omnem, quæ non parua pars Russiæ est, in potestatem suam redegit. Inde vt Miecislauum Ducem Haliciensem, quasi nothum à fratribus pulsum, restitueret, ad Haliciam cum hostibus concurrat, eos fundit, fugatque, & Haliciam capit. Exacerbauit ea res non parum Polonorum animos, eò quod ad iniustum bellum pro notho contra iustos duces procul domo educerentur.

Anno 1180.

Pietate erga fratrem Miecislauum pulsum motus, inuitis proceribus auctor ei fuit, quod biennio rursus omni dominatu suo, à Patre attributo, potitus est: è Masouia verò & Cuiavia principatibus eundem, dolo cum Lescio Boleslai filio de his transigentem, exclusit. Interea Halicienses iterum deficient: Vngarorum opem intocant, qui capto Vulodimiro per Andream Belæ Regis filium Haliciam occuparunt, & sibi hunc dominatum, non Vulodimiro, quæsiuerunt. Vulodimirus postea corruptis custodibus elapsus est; sed cum Haliciam vi recuperare non posset, ad CAZIMIRI clem-

Pietas Cazimiri in fratrem.

E

tiam

Odium
amicorū
in Cazi-
mirum.

tiam coepit respicere, cuius ope Haliciam deficiente annona deditio-
cupavit. AEgrè ferebant Poloni amicum Regem pulsum, & inimicum re-
stitutum. AEgerrimè ferebant & Vngari antiquissima foedera esse à Polonis
violata, miseruntque copias, quæ fines Poloniæ vastarent: & Cazimirus suos
quoque misit, qui Vngariam diriperent: triennales tandem induciæ pactæ
sunt.

Prussos
domat.

Nobilium postea quorundam conspiratione Cazimirus absens Princi-
patu deiicitur, & Miecislavus restituitur: qua re intellecta Cazimirus redijt,
pulsoque Miecislavo, principatum iterum in se transtulit: ipso etiam tan-
dem in gratiam recepto. Cum Vngaris inde pacem renouavit, & de Prussis
bello inferendo cogitavit, ut cladem à Prussis sub Boleslao Crispo acce-
ptam, fratrisque Henrici mortem vlcisceretur. Misso hostili exercitu in
Prussiam, omnia ferro flammaque latè vastavit: Prussi impares tantis viri-
bus conditiones pacis orant, & accipiunt: imperata faciunt, tributum
promittunt, ad Christianam religionem, quam abiecerant, reduci non po-
tuerunt.

Veneno
tollitur
è medio.
Amor re-
ligionis.

Pacatis rebus, oppidis & arcibus instaurandis, legibusque reformandis
operam dedit. Tandem in quodam conuiuio cum de animæ immortalitate
non ineptè disputasset, hausto poculo subito concidit: & paucis horis ani-
mam exhalavit, non sine veneni, à quadam muliercula, quam deperibat,
propinati suspitione. Condidit Clepariense collegium D. Floriano Marty-
ri sacrum, cuius reliquias à Lucio III. eius nominis Pontifice impetraue-
rat. Suleouienſe quoque & Copriunienſe monasteria ædificauit, & locu-
pletavit. Princeps prudentia, fortitudine, liberalitate & pietate tam in
Deum, quàm in homines insignis. Obijt postquam regnasset annos XVII.
vixisset autem LVI. anno post natum Christum MCXCIIII. &

Cracouiæ sepultus est. Reliquit filios duos Lescum Al-
bum & Conradum, filiam etiam vnam Adlei-
dam. *Hac omnia latius vide apud Crome-*

rum libro sexto.

Funebri-

Vnebribus iustis Cazimiro peractis, Principes co-
mitia Cracouiæ instituunt, ut nouum sibi Princi-
pem eligerent. Tres hic propositi sunt, Lescus Al-
bus, Miecislavus senex, & Miecislavus Oppolienſis
dux, filius Vladislai Principis. Ex his Lescus Prin-
ceps creatur ope & consilio Fulconis Episcopi Cra-
couienſis. Et quia puer erat Lescus, penes matrem
eius Helenam imperium omne, & summi Prin-
cipis auctoritatem esse iubent: ea lege, ne quid illa
sine consilio Episcopi & Palatini Cracouienſis, qui curatores puero & gu-
bernatores Principatus dati sunt, faceret. Miecislavus senex cum intellexisset
puerum sibi in principatu electum, excanduit, & Silesiorum Principes
ad arma concitat, iniuriam hanc bello vindicare conatur. Fit vtrinque ap-
paratus maximus, concurritur ad Mosauiam fluuium, vincitur Miecislavus:
sed interuenientibus Silesiorum Principibus. vincit iterum: sic tamen ut neu-
tra pars victoriam prosequi auderet. Miecislavus cum viribus Principatum
obtinere non posset, arte ac dolo rem tētauit: bis inanibus promissis Helenę
animum expugnat, bis Lescus principatu cedit, bis Miecislavus principatum
adipiscitur. Tandem mortuo Miecislavo ope Nicolai Cracouienſis Palatini
Vladislavus Lasconogus, Miecislavi filius Princeps renunciatur, eò quòd
Lescus Albus Principatu potius carere, quàm amicum & innoxium Gouo-
ricium in exilium eijcere (id quod Palatinus volebat) omnino mallet. Las-
conogus & ipse principatum acceptare noluit, nisi Lescus consentiente; qui
cum

Miecif-
la² in Lef-
cum bel-
lum pa-
rat.

Fraus Mi-
ecislai.

Vladif-
laus Las-
conogus
fit Prin-
ceps.

cum Gouoricio saluo ad dignitatem hanc peruenire non posset, facile annuit.

Lesci vi-
toria ad
uersus
Roma-
num.
Lescus
terrid fit
Princeps

Interea Romanus Vuladimiriensium & Haliciensium Dux, immemor fidei & iuramenti, Lesci ditiones hostili cum exercitu inuadit, & tandem Lublinensem arcem obsedit, & ad interiora Poloniae contendit. Sed Lescus & eius frater Conradus duce Cristino Palatino Plocensi ad Zauichostum eius exercitum fugant, funduntq; , qua in fuga & ipse Romanus interfectus est. Hac de Russis victoria Lescus tantam sibi auctoritatem conciliauit, vt summo consensu, excluso Lasconogo, Princeps iterum renunciatus sit. Nec id Lasconogus aegre ferebat: sed vir modestus cessit vltro. Principatum de- nuo adeptus Lescus Colomanno Andree Vngarorum Regis filio, Halicien- si principatu ciecito, auxiliares copias mittit: sed ijs vna cum Vngaris a Mes- cislao & Polouucijs caesis, Colomannus in arce obsidetur & capitur. Hac victoria elati Russi, adiunctis sibi Lithuanis, crebris excursionibus Polo- niam afflixerunt: quos Lescus misso cum exercitu Sulislao Castellano Sen- domirienfi profligauit, & quinque eorum Duces viuos in suam potestatem redegit. Aliquamdiu post tacito quasi consensu pax fuit inter Polonos & Russos.

De Rus-
sis iteru
trium-
phae.

Nullum deinde quoad Lescus vixit bellum gessit, pace & ocio impen- sius delectatus. In pace vero iuste, clementer & moderatè principatum ad- ministravit. Suentopelcum Pomeraniae praefecit, Masouiam & Cuiauiam Conrado fratri in sortem patrimonij concessit: rogatu procerum viginti annos natus uxorem ducit, ex qua Boleslaum, qui postea Pudicus appella- tus est, suscepit. Prussi interea Conradi ditiones inuadunt, Culmensẽ tra- ctum occupant, Mosouiam inuadunt, & Ploscum incendunt: quibus vt re- sisteret, cum par non esset Conradus, Cruce signatos & Liunionenses milites, qui rubri ensis imaginem cum cruce in pallio gerunt, euocat: sed ij vno proe- lio vincuntur. Inde & Suentopelcus a Lescis defecit, quod nomine & hono- re Pomeraniae Principis non dignaretur eum Lescus. Comitiam apud Gans- tam indicuntur, in quibus Lescus a Suentopelco perfido interficitur, post- quam regnasset annos 33. propemodum: sed in his Miecislau senex duos, & Lasconogus tres. Hoc tempore milites Teuthonici ordinis S. Mariae, e Syria cieci, primùm a Conrado in Prussiam euocati, & multis dominijs donati sunt. *Vide haec omnia latius apud Cromerum toto libro septimo.*

Per infi-
dias tru-
cidatur.
Anno
1226.

LESCO

LESCO è medio sublato Proceres Boleslaum eius filium excludi à Principatu noluerunt: sed cum puer admodum esset, de eius tutela magna fuit con- trouersia, dum quidam Conradum eius patrum, alij Hericum Barbatum puero tutorem constituen- dum vrgent: Vicit ea pars quae Henrico fauebat. Conradus collectis copijs tutelam vi inuadere co- nat: resistit Henricus, bis ab eo vincitur Conra- dus: sed tandem ex improviso adoritur Henricum, capit eum, & in Masouia asportat. Pax postea inter cognatos Duces compo- nitur ea lege, vt Henricus tutela Boleslai & ad ministratione Principatus ab- stineret. Postquam Boleslaus iam pubertati proximus, & a Conrado patruo alienus esset, in Henricum prono studio pariter cum matre ferebatur: siue a- deo sui iam iuris esse cupiebat. Quare Conradus pupillum & matrem per spe- ciem colloqui euocatos, captiuos in Masouiam primùm, postea in Sececho- uien- se monasterium abducit: cuius Abbatis opera paulo post elapsi, ad Hen- ricum fugiunt, eiusq; auxilijs adiutus Boleslaus, amissas ditiones recuperat. Sed quia sumptus modum excedebant, Henricus permittente Boleslao sum- mum Principatum, vna cum ditione Cracouiensi sibi retinuit. Conradus re- intellecta cum expeditis copijs in Cracouiensem oram irruit, Cracouiam obsedit: sed re infecta in Masouiam reuertitur. Pax inter Conradum & Hen- ricum constituitur, vterq; se Principatus gubernatione abdicaret, Boleslaus quem veller curatorem sibi sumeret. Is praeterito Conrado Henricum eli- git, qui multis malis legibus abrogatis, reformataq; Rep. paulo post obiit.

E 3

Boleslaus

Lis inter
tutores
Boleslai.

Bolesla-
us capi-
tur, fugit,
& princi-
patum re-
cuperat.
Anno
Domini
1234.

Nuptiæ
Boleslai
Eius per
petua cō
tinentia.
Tattari
Poloniā
vastant.

Boleslaus inde cum Bela Vngarorum Rege antiquis fœderibus firmatis, eius filiam Kingam, seu Cunegundim vxorem duxit, puellam moribus & sanctimonia nobilem; qua cum in perpetua vixit, ex communi vtriusque voto, continentia: vnde & nomen Pudici sortitus est. Franciscanorum sodalitati primus monasterium Cracouiæ, matris instinctu, ædificauit. Anno deinde 1240. Tattari gens barbara innumerabili multitudine Poloniam ingressi, miserè vastarunt: quos initio quidem Vulodimirus Cracouiensium Palatinus ex improviso adorsus multos ex ijs trucidauit: sed victi collectis viribus victores paulo post, cæsis nonnullis, in fugam verterunt. Non multo post auctis maiorem in modum copijs Tattari iterum in Poloniam veniunt, omnia igni ac ferro vastantes: quibus occurrentes proceres & equites Cracouienses & Sendomirienses pugnandi copiam apud Chmelicum pagum faciunt: superiores initio, sed postea omnes à Tattaris ad internecionem trucidati sunt. Eo infortunio turbatus Pudicus, cum matre & vxore in Vngariam fugit, eoque absente tota penè Polonia in cædem & cineres redacta est. Henricus postea Pius, Barbari filius, cum cæteris Ducibus & Crucigeris cum ijsdem Tattaris manum conferens, magicis artibus ab illis superatus, & cum omni penè nobilitate occisus est: quo in prælio tantus Christianorum interfectorum numerus fuit, vt singulis singulæ aures à Tattaris præcisæ nouem ingentes saccos explerent.

Luctuo
sa Chri
stianorū
clades.
Reijci
tur Boles
laus.

Reuoca
tur.

Anno
1247.

Iterum
fugit in
Vngariā.

Iterum
de Boles
lao reij
ciendo
cogitant
Poloni.
Mors Bo
leslai.

Absente Boleslao Pudico proceres Boleslaum Caluum, Henrici Pij filium ad Principatum vocant. Sed Conradus id permolestè ferens, auxilio Suenropelci Caluum principatu mouet, & se armata manu Principem facit: sed paulò post asperiori suo Dominatu Cracouienses à se alienauit: qui missis nuncijs Pudicum reuocârunt, & excluso Conrado (qui magnum suorum aduersariorum numerum iam astu ceperat) Principem iterum creârunt. Hinc noua bella inter Conradum & Pudicum orta sunt, nunc victor, nunc victus Pudicus: tandem à Patruo triumphat, suaque fortiter defendit, donec Conradus moreretur, à quo tempore pacatius vixit, & ad reformandam ornandamque Remp. animum conuertit, magnam mansuetudinis & probitatis laudem etiam apud externos consecutus. Stanislaum Martyrem in Diuorum numerum Boleslai precibus refert Pontifex, qui postea multis miraculis claruit. Inde Lithuani primò, & paulo post Tattari iterum Poloniam vastarunt, & Boleslaus denuc cum vxore in Vngariam fugere coactus est. Reuersus Iazyges populos bello aggreditur, vincit, & ad Christianam fidem coegit. Deinde Russos quoq; domuit, & insigni victoria eorum vires mirum in modum debilitauit. Opauiam postea pace cum Boëmis iniata suis iterum ditionibus adiecit.

Cæterum quia nec incorruptus iudex esse ferebatur Boleslaus, & nobilitati onerosus erat, in indignationem quorundam incurrit, qui VVladislaum Ducem Oppoliensium Principem constituere voluerunt. Sed Boleslai industria, & fortitudine eius coniurationis effectus impeditus est, & Oppoliensium Dux affectati principatus pœnas dedit. Tandem Boleslaus moritur, postquam vixisset à morte Patris annos quinquaginta duos. Eius vxor adhuc virgo, post obitum mariti S. Claræ instituto vitæ sese addixit: suis antea facultatibus in vsus egenorum distributis. *Hæc omnia prolixius describit Cromerus toto libro octauo & nono suarum Historiarum.*

LESCVS

LESCVS NIGER bonus, & moderatus Princeps, foelix etiam, si extrema cum primis contextuisset, Boleslao Pudico in Principatu Cracouiensi, & Sendomiriensi successit. Erat autem Lescus hic Cazimiri Cuiaviensis principis, Boleslai Patruelis filius, ab ipso dum viueret successor designatus. Cui successioni nemo tunc restitit, eò quod omnia bello feruerent: Initio namq; Principatus Lesci Leo Russorum Dux cum Tattaris & Lituaniis in Poloniam inuasit: Lublinensemq; & Sendomiriensem tractum ferro & igni infestauit: quem tamen Lescus opera Varisij castellani Cracouiensis, & Palatini Petri Cracouiensis, & Ioannis Sendomiriensis temerè quidem, sed prospero euentu, cæsis octo millibus, & captis duobus, ditionibus suis eiecit: collectisq; maioribus copijs, totam pene Russiam peruagatus, villas & oppida passim diripuit, incenditq; & magnam prædam abegit. Henrici Probi ditionem omnem, eo quod ille tres Principes dolo captiuos detinebat, armata manu ingressus miserè diuexauit. Lituanos cum Iazygibus iterum Lublinensem oram peruastantes, nocte à S. Michaële Archangelo in somnis admonitus infecutus, inter Naruam & Nemenem flumina, clade cruenta prostrauit, & captiuos liberauit: quo in prælio 14000. Lituorum infidelium cæsa sunt, & Iazygum reliquiæ penitus deletæ. Sendomirienses hoc tempore à Lescò defeccerunt, & Conradum Masouiæ sibi Principem constituerunt: quam defectiorem cum Lescus beneficijs impedire non posset, collectis ex Cracouinesi principi-

Anno
1279.

Leo Rus
sorum Dux
Poloni
am popu
latur.

Anno
1280.

Eiecitur,
& Russi
vastatur.

Litua
no
rū 14000.
cedūtur.

Iazygū
reliquiæ
sublatæ.
Sendomi
rienses
deficiūt.

Lituani
iterum
cæduntur.

principatu copijs, in Conradum proficiscitur, qui sese Sandomiriensibus non satis credens, in Masouiam fugit, & Lescus omnem prouinciam, defectionis auctoribus venia data, in suam potestatem recepit. Inde in Lituanos iterum Lucouienſe territorium, & Sandomiriensem regionem magnis calamitatibus afficientes, exercitum ducit, fugat, trucidatque, & præda potitur.

Secunda
defectio
& Polo-
niæ recu-
peratio.

Iterum minoris Poloniæ proceres auctore Paulo Episcopo Cracouiensi, homine peruersissimo, à Lescu ad Conradum deficiunt: nec quidquam in omnibus Lesci ditionibus præter vnam Cracouiam in fide illius permansit. Ciuib. itaque Cracouiensi arce commendata, in Vngariam ad Ladislaum Regem confugit, à quo non contemnenda Vngarorum & Hunnorum auxilia impetrauit, quibuscum Conrado ad Rabam fluuium occurrit, eumque profligauit: qui fugiens in Masouiam Lesci ditiones omnes deseruit. Lescus recuperatis suis, Vngaros & Hunnos liberaliter remuneratos remisit, Teuthonibusque Cracouiensis vrbs regimen proprium attribuit. Inde Conradum vlciſci volens, Masouiam ferro & igne vastauit, à quo tempore fortuna versa est, & secundæ res aduersis commutata. Eodem namque tempore Tartari innumerabili multitudine in Poloniam irruentes, omnem regionem cædibus & incendijs nusquam abſtinentes, adeo depopulati sunt, vt Lescus ipse fuga in Vngariam consulere sibi coactus sit. Vnde reuersus Siradiensem nobilitatem iterum in Masouiam aduersus Conradum misit, quæ cum à Conrado vnâ cum Palatino contrucidaretur, Lescus aduersis rebus, & sugillationibus hominum afflictus, ex mœrore, & angore animi in morbum incidit: quo extabescens paulo post mortuus est, anno scilicet post Christum natum

Teutho-
nib. Cra-
couia cõ-
mẽdatur
Fortuna
mutatur.

Fugit Lescus
in Vngariam
ob Tartarorum
tyrannidẽ.
Moritur
Lescus.

1289. vltimo die Septembris, cuius vi-
tam copioſius refert Cromerus
initio libri Decimi.

LESCO

HENRICVS PROBUS

N. 28

LESCO NIGRO sine liberis vita defuncto, Cracouiensis, Sandomiriensis & Siradiensis dominatus in medio erant: quos alius iure agnationis sibi vendicabat, alius gratia populari ambiebat, alius vi & potentia vsurpabat. Tandem cum Proceres & conuentus Sandomiriensis atque Cracouiensis Boleslaum Ducem Plocensem elegerunt, ciues Cracouienses Teuthones clam HENRICVM PROBVM nomine, sed reuera improbum (vt qui ad dolos natus erat; Lescu alijsque Principibus magnas sæpe tragædias mouerat, in Ecclesiasticos viros crudeliter sequebatur) accersunt, venienti portas aperiunt, & principem renunciant. Boleslaus re cognita per arcem fugit, & Principatum deserit. Proceres ex tempore & re præſenti capto consilio, certis conditionibus, & legibus Henricum recipiunt. Sed Vladislaus Loeticus, Lesci Nigri frater, qui iam ante Siradiensem Principatum occupauerat, comparato exercitu, Henrici agrotantis, & in Silesia decumbentis copias triplici victoria superauit: Præmisso Glogouiensis Ducis filio caſo, & Boleslao Oppoliensi saucio, captoque. Victor Loeticus Cracouiam aduolat, omniumque consensu, & acclamatione Princeps renunciatus est. Sed Henricus nouo comparato exercitu, eum sub auspicijs Henrici Legniciensis (ciues enim quidam Cracouienses clanculum eius spem alebant) Cracouiam mittit, vrbe media nocte potitur, tenebræ & clamor hostium trepidationem augebant: Loeticus sumpto monachi habitu, de muro à Franciscanis demissus, euasit. Sauri

Anno
1290.

Bolesla-
Plocensis
Princeps
eligitur.

Ab Hen-
rico fuga-
tur.
Vladis-
laus Lo-
eticus
Henricum
pellit.

Henri-
cus eijcit
Loeticum.

F

Moritur
Henricus.

fit. Scuitum est in omnes, qui Vuladislao fauebant: ceteri certatim in Henrici potestatem redierunt. Hæc dum Cracouiæ fiunt, Henricus Vratislauensis Dux non sine veneni suspitione moritur, nullis relictis liberis, & Principatu Premisllo Duci maioris Poloniae in extremis legato. Vratislauensem verò ditionem omnem Henricus Legnicensis, Cracouia reuersus, occupauit. *Vitam huius Henrici Probi, eiusq. res gestas, & quomodo Thomam Episcopum Vratislauensem persecutus est, ab eodemq. postea sacrato vestito sibi occurrente veniam petijt, vide apud Cromerum libro decimo, sub Lesco Nigro, & tempore interregni. Nam Probus inter Principes à Cromero non numeratur.*

PREMISLAUS II°

N. 29

Anno
1295.

VM iam ducentis quindecim annis apud Polonos regnum esset intermissum, Proceres, pertæsi malorum sub tot Principibus, ad regnum & vnius dominatum respicere cœperunt. Erat inter Principes PRAEMISLAUS, Posnaniensis Ducis filius, vir acer, ad magnas res gerendas factus, & potens: vt cui tota Polonia maior & Pomerania parebat, Probiq. testamento Cracouiensem & Sendomiriensium Princeps nuncupatus erat. His opibus fretus facile sperabatur, & externa bella à Poloniae ceruicibus depulsurus esse, & ceteros Duces ad officium reducturus, & cum dignitate regium nomen laturus.

Anno

Anno igitur post Christum natum 1295. die 26. Iunij Premislavus Gnesnæ in Comitibus Rex creatur, annum agens 38. & ab Archiepiscopo Gnesnensi ritu solenni inunctus, diadema regium accipit. Mox offensos ob præsumptum à se regnum ceterorum Ducum animos blandis legationibus demulcere, & ad restinguenda mutua odia, dissidiaque intestina componenda cohortari instituit. Deinde ad tollenda externa bella manum admouit. Gdanum contra Crucigeros muniuit. Quibus rebus dum occupatur Premislavus, à Marchionibus Brandenburgensibus dolo, apud Rogosnum Poloniam, dum ipso die S. Dorotheæ sacro cum suis conuiuaret, multis vulneribus confossus, & è medio sublatus est, septimo vel octauo suscepti regni mense: vnica tantum filia Rixa nomine relicta. *Eius vitam breuiter describit Cromerus initio libri vndecimi.*

Regnū
Poloniæ
215. annis
intermis-
sum resti-
tuitur.

A Brand-
enburgensibus
occidi-
tur.

VENCESLAUS BOHE-
MVS

N. 30

GRYPHINA vxor Lesci nigri, mortuo Henrico Probo, hæc acta confictis diplomatis affirmat Cracouiensem, & Sendomiriensem Ducatum sibi à marito donatum esse: & vtrumq. VENCESLAO, Ottocari & Kunegundis sororis suæ filio, Boëmorum duci dat: qui misso Tobia Episcopo Pragensi cum exercitu, Cracouiam, conniuente Premisllo, in suam potestatem redegit: vnde postea iterum exclusus est à Vuladislao Loëtico. Interea Princeps eligitur Premislavus, & post illum Vuladislavus Loëticus: qui impuritate vitæ & in regimine suo negligentia, Polonos in se prouocans, imperio deiectus est, eiq. Venceslaus Rex substitutus:

F 2

tutus:

Anno
1360.
Ruffi Sen-
domiriā
vastant.

tutus: qui vocatus, & de more inunctus, atque coronatus, de consilio Proce-
rum Rixam, quæ & Elizabetha vocabatur, Præmislai filiam duxit uxorem.
Initio regni illius Ruffi Sendomiriensem tractum hostilibus copiis infestâ-
runt, arcemque Corcinensem incenderunt. Lituani quoque Dobrinum de-
populati sunt, quas iniurias facile neglexit Venceslaus, saltem ut Vladislau-
um persequeretur: cuius ditiones omnes cum subegisset, Gostinum quo-
que & Ploscum adortus est, sed re infecta, agris tantum vastatis, è Masouia
se recepit.

Lituani
ceduntur,
& Lubli-
num a Po-
lonis re-
cupera-
tur.
Anno
1305.

Constitutis inderebus suis in Polonia, relictisque præfectis Boëmis in
Boëmiam reuersus est: nec vnquam postea rursus Poloniam vidit. Fuerunt
eo regnante quietæ res in tota Polonia; nisi quod minores Poloni aduersus
Ruffos expeditionem suscepere, quos vnâ cum Lituani & Tattaris apud
Lublinum vicerunt, & Lublinensem arcem post 57. annum, quàm in pote-
statem Rufforum venit, recuperarunt. Polonis exosa iam erat Boëmorum
superbia, & auaritia, & iam noua spes recuperandi regni affulgere Vladislao
incipiebat, qui cū exigua Vngarorum manu in Poloniam, vnde fugerat, re-
diens, Pelciscam, Visliciam, & Lelouiam recuperauit. Interea moritur Ven-
ceslaus Rex, ex Vngaria reuersus, & veneno (ut fertur) petitus. Cuius mors
cū fama per Poloniam vulgata esset, Sendomiriensis & Cracouiensis
conuentus Vladislauum receperunt, & in eius verba iurârunt. Venceslaus
quidem iunior postea nouam expeditionem in Poloniam, regni paterni re-
petendi causa parabat: sed antequam Poloniæ fines attingeret, Olomuci, pri-
maria vrbe Morauia interfectus est. Venceslao regnante Cracouia muro
cincta est, & moneta argentea, grossi videlicet Boëmici in Poloniam pri-
mum illata, antea namque numis expellibus bestiarum confectis

vtebantur. *Eius imperium describit Crome-
rus libro undecimo.*

V V L A.

VVLADISLAUS LOCTICVS
vel, Cubitalis.

N. 31.

VLADISLAUS LOCTICVS, seu Cubitalis, sic di-
ctus, quod statura esset breuissimus, Lescio Nigro defun-
cto ad Principatum aspirabat: erat enim Lesci frater, &
Siradiensis Dux. Henrici Probi copias strauit, & Prin-
ceps renunciatus est, sed occupata ab eodem Henrico
Cracouia, nocte intempesta monachi habitu indutus,
& demuris dimissus fugit. Probo & Præmislao è viuis
sublato, iterum Princeps creatur. Silesios & Boëmos vicit: sed amoribus po-
stea deditus, ob peruersos, & regno noxios eius mores iterum repudiatur, &
in eius locum VVenceslaus sufficitur. Absente VVenceslao Locticus reg-
num repetit; cumque interea moreretur VVenceslaus, eius filij exclusi sunt,
& VVladislaus Locticus magno omnium consensu iterum Rex creatur. Et
tunc quidem coronatus non est, quod Posnanienses & Calissenses in hanc
electionem consentire nollent, sese Henrico Glogouiensi subiicientes. Qua-
re VVladislaus Henrici ditiones populabundus peragravit, & in Pomera-
niam descendens iusiurandum ab omnibus eius Principibus accepit, quod
in sua futuri essent potestate. Sed Petrus Cancellarius Pomeraniae homo aua-
rissimus Pomeraniam paulo post Marchionibus Brandenburgensib. prodi-
dit. Captus, sed paulo post dimissus, quod prius non potuit, tū perfecit, Gda-
numque Marchionibus tradit. Arcem defendebat Bogussla, sed cum auxilia Lo-
ctici tardius aduenirent, Crucigeros inuocat, qui arcem defenderunt, & eiecit
Brandenburgensib. oppidum recuperarunt. Immemores verò fidei Bogussæ
data, eum & suos arce pellunt, Gdanumque suis ditionib. adiiciunt. Hinc semi-
narium bellorum inter Polonos & Crucigeros. Nec diu post Michalouiensem
ditionem

Semina-
rium bel-

lorum in ditionem adepti sunt. Frustra cum illis exposulauit Vuladislauus. Foedus in-
ter Polo- eunt cum Brandenburgensibus: potiti Gdano de tota Pomerania subiugan-
nos & da cogitarunt: Derfauiam, Choinicia, Nouo oppido, & Suece captis, facile reli-
Crucige- quam Pomeraniam sibi subiiciunt.
ros.

Maiores Poloni hoc tempore sese Vuladislao adiungunt, nasciturque
Vuladislao filius Cazimirus. Colloquium inter eum & Crucigeros insti-
tuitur de Pomerania: quam cum salua pace VVladislai sibi retinere non pos-
sent, eam à Brandenburgensibus emerunt. Paulo post Cracouienses ab Ad-
uocato quodam persuasi ad Boleslaum Oppoliensem defecerunt: sed victi
Crucige- mox à Vuladislao in ordinem redacti sunt, multisque priuilegijs spoliati
ri emunt. sunt. Legatum ad Pontificem eodem ferè tempore misit Vuladislauus, qui
Pomera- Crucigerorum violentiam Sue Sanctitati exponeret, & regium diadema re-
nià non peteret. Pontifex Iudices in Poloniam mittit, qui litem inter Polonos &
iusto Do- Crucigeros decidant, & tacito consensu honorem Regium Polonis red-
mino. dit. Quare Vuladislauus conuocatis proceribus cum vxore coronatus est, &
Crucigeri à delegatis Apostolicis damnati atque excommunicati. At Sile-
siorum Principes, Boëmis magis quàm Polonis addicti, à Polonis defi-
cientes, Boëmorum imperio sese subiecerunt. Vuladislauus his pressus diffi-
cultatibus cum Lituanis pacem init, eorum magni Ducis filia Cazimirum
Anno filium suum maritum dat. Horum ope & auxilio adiutus Masouijs, Bran-
1230. denburgensibus, alijsque hostibus plurima damna intulit, & cum Crucige-
ris varia vario euentu bella gessit, nunc victus, nunc victor è bello rediens.

Rex cum
Lituanis
init fœ-
dus.

Crucige-
ri à Vula-
dislao
vincun-
tur.

Crucigeri à Rege Boëmorum Ioanne adiuti Dobrinum, VVladislauiam, &
Cechocinum Polonis auferunt; Razianzum capiunt; Vissegradum, Na-
clum, & Radeouiam incendunt. Pomeraniam à Boëmis impetrant, & Boë-
mis iterum Masouia Plocensis cedit. Tandem induciè inter Polonos & Cru-
cigeros in annum facta sunt. Vincentij deinde Samotulia Palatini Posna-
niensis transfuge ope adiuti Crucigeri, incomparabilia damna Polonis in-
tulerunt, à quibus iterum apud Nezamyslum lacum fusi sunt; & tandem re-
conciliato Regi Vincentio, astu quodam Vuladislai duplici pugna omne
robur suum amiserunt: viginti millibus è suis desideratis. Ne autem victo-
riam suam prosequeretur Vuladislauus, Boëmi nouam expeditionem in Polo-
niam fecerunt. Quibus eiiciendis dum occupatur Rex, Crucigeri vires col-
ligunt, & Cuiauiam ingressi Bresten, Inouuladislauiam & Gneuucouiam
expugnant. Poloni vicissim Culmensensem tractum vastant, atque inde vt Silesios
vltiscerentur Costenium expugnant. Moritur tandem Vuladislauus, post-
quam à tempore coronationis regnasset annis 13. & paulo amplius, Princeps
singulari patientia & mansuetudine animi præstans: statura breui, sed ma-
nu promptus: virtute & animi magnitudine tanta, vt cum maximis

Regibus meritò queat comparari. *Eius vitam & res gestas
prolixè commemorat Cromerus libro suarum
historiarum undecimo.*

IVSTIS

CASIMIRVS MAGNVS

N. 32

IVSTIS funebribus Vuladislao ritè peractis, Poloni CA-
ZIMIRVM eius filium Regem crearunt. Cognomen Cazimi-
MAGNI hic solus inter Reges Poloniæ meruit, non tam rus vne-
à virtute bellica (erat enim pacis quàm belli studiosior) Magni
sed à magnificis eius operibus in arcibus & oppidis con- distus. u.
dendis, restaurandis & muniendis, ceterisque animi vir-
tutibus, quibus omnium hominum gratiam demereba-
tur. Paucis post electionem diebus, vnà cum vxore sua Anna, refragante
primùm matre Hedugi, coronatur. Inducias initio regni sui cū Crucigeris
fecit, quas statim intercedentibus Boëmo & Vngaro pax secuta est: Polonis
tamen non satis æqua. Mox Cazimirus ad latrocinia tollenda animum ad-
iecit, & pacem quoque cum Boëmo init. Crucigeri, etsi omnia pro voto im-
petrassent, solum Dobrinum & Cuiauiam Cazimiro restituerent, conuen-
tis tamen non steterunt. Quare Cazimirus ex sententia Senatus Legatum
ad Pontificem Rom. misit, qui suos continuò legatos in Poloniam remisit,
vt causam cognoscerent. Crucigeri ad reddenda omnia quæ Polonis ade-
merant condemnantur: Imperatoris mandato nixi obedire noluerunt, atque
excommunicati sunt. Quætunc aliquamdiu res in Polonia fuere. Quare
Cazimirus conuocatis proceribus successorem sibi designauit Vngariæ Re-
gem, aut eius filios. Inde in Vngariam magnis itineribus contendit, vbi fœ-
dera antiqua renouauit & confirmauit. Reuersus ex Vngaria Russos bello
aggreditur, Leopolim primò, inde totam Russiam sibi subiecit. Interea An-
na vxore illius defuncta ad nouas nuptias cum Ioannis Boëmorum Regis
filia sese

Cazimi-
rus vne-
Magni
distus. u.

Crucige-
ri excom-
munica-
ti.

filia sese parabat: sed moritur ea antequam nuptiarum dies aduenisset, quare Adleidam Hessorum Lantgrauij filiam duxit; quæ cum deformior esset, ab eo in arcem Zarnouecensem est relegata. illè autem concubinarum amoribus se tradidit, quarum illecebris dementatus, turpissimam cum Crucigeris pacem composuit.

Anno
1343.

Tattari
Poloniã
vastant.
Anno
1345.

Anno
1349.

Anno
1361.

Acade-
miam
Casimi-
riã insti-
tuit.

Eodem anno Henrico Zeganensium Duci bellum intulit: Vuschouense oppidum & Stinauiam capit, certisque deinde conditionibus cum illo paciscitur. Boguslao Seccinensium Duci filiam suam Elizabetham in matrimonium collocauit, & fœdus cum vltioris Poloniae proceribus fecit. Interea Tattari, à Russis factiosis euocati, Poloniam vastare cœperunt: sed ab aduëiente Cazimiro impediti, ne Vistulam trajicere possent, in sua reuersi sunt. Ioannes paulo post Boëmus cœcus & senex magna contentione aduersus Cazimirum bellum gessit, Cracouiamq; obsedit. Sed cum nihil dignum laude efficeret, bipartito agmine in Boëmiã redire volens, ab insequentibus Polonis casus est. Post hanc victoriam Cazimirus nouam expeditionem in Russos suscepit, & quod apud eos reliquum erat, sibi subiecit. Adhuc Cazimirus concubinas publicè alebat, & se totum libidinibus deuouebat. Admonitus primò ab Episcopo Cracouiensi, deinde à Canonico, seu vicario, idque nomine Pontificis, monitorem submergi iussit: quod facinus cum ardentissima peste, Tattarorum incursionibus, miserrimaque Poloniae vastatione expiatum esset, atq; Cazimirus iam pœnitentiam egisset, absolutus multa templa condidit, multaq; priuilegia atq; immunitates ordini Ecclesiastico contulit. Post annos aliquot Masouia, quæ in diuersos à tempore Criuousti principatus erat distributa, regno Poloniae accessit. His auctus viribus Cazimirus conscripto exercitu in Valachiam magnis itineribus contendit, Stephanum Voieuodæ Valachorum filium à fratre Petro exactum in paternam hæreditatem restituit: pro quo beneficio magnam sensit Valachorum ingratitudinem, dum in reditu sui in syluis opprimuntur. Missis postea legatis Auinionem impetrauit à Pontifice Maximo, vt Cracouiensis Episcopatus in Archiepiscopatum eueheretur, & Cazimiræ Academia institueretur: Pace inter Boëmum & Vngarum restituta, neptem suã Elizabetham vxorem dat Carolo Boëmo Cæsari, & nuptias Cracouiæ præsentibus Vngaro, Dano, & Cyprio Regibus, innumerisq; alijs Principibus viginti continuis diebus regia magnificetia celebrauit. His peractis iterum armata manu Russiam inuadit, totamque regionem sibi subdit, atque in formam provinciae redigit. Tandem in venatione equo excussus, febrique ardentissima correptus, cum aliquamdiu ægrotasset, Cracouiæ moritur: Princeps omni laude maior, qui arces, oppidaque sine numero restaurauit & muniuit; leges partim novas condidit, partim veteres corripuit: iudiciorum rationem emendauit: totamque Poloniam superioribus bellis & contagijs desertam florentissimam reddidit. Regnavit annos 37. vixit 60. vir statura procera, corpulentus, capillo denso & crispo, promissa bārba, voce sonora, sed

balbus aliquantulum. *Res ab eo gestas copiose describit Cro-
merus libro duodecimo.*

HACTE-

LODOICVS HVNGARVS

N. 33

MACTENVS Piaſtis Cruſuicenfis genus Poloniam adminiſtrauit. Mortuo verò Cazimiro ad externos regnum eſt deuolutum: Cazimirus enim Vngaròs ſibi designarat ſucceſſores. Quare LVDOVICVS Regis Caroli primogenitus, certior de morte auunculi factus, ad capeſſendum regnum ſe ſeparauit. Matrem ſuam præmiſit, ipſe cunctatur, volens videre quid Poloni eſſent facturi. Mittitur ad eum magnifica legatio, venit in Poloniam, & honorificentiffimè excipitur. Teſtamentum Cazimiri in dubium reuocatur: multa in eo retractantur: cum Seccinenſi Duce tranſigit Ludouicus. Poſtquam coronatus eſſet ab Archiepiſcopo Gneſnenſi in Baſilica Cracouienſi profuſa ſua liberalitate, faſtuque nimio Poloni exoſus eſſe cepit. Cazimiri quoq; filias, ne quid ſe abſente turbarum darent, in Vngariam præmiſit: ibique conſtituto iudicio perfecit, vt exhæredes pronunciarentur. Ipſe cum Poloniam quoq; maiorem luſtraſſet, in Vngariam redijt, Polonorum animis rapinis & vexatione Vngarorum non parum exacerbatis. Poloniae gubernationem matri commiſit, ipſe in Voieuodam Tranſalpinenſium Valacharum defeſtorem proficiſcitur, eumque ad imperium ſuum compellit.

Filiam deinde natu maiorem Mariam Sigismundo Caroli Cæsaris filio deſpondit, & cum duas haberet filias, & regna duo, vtriq; viuens proſpexit: vni regnum Vngariæ addixit, & cum Poloniſ certi conditionibus paciſcitur, vt illi poſt mortem alteram filiarum Reginam recipiant. Interea Maiores

G

res

Anno
1374.
Fit Polo-
nis odio-
sus.

res Poloni regni Ludouici pertasi, Vuladissaum Cuiavię Ducem, Zyemoui-
ti fratris Loſtici ex filio nepotem Diuione in Burgundia monachum pro-
fessum, & Diaconum euocant: qui clam adueniens statim Inouladissa-
uiam ex improviso occupat. Inde Gneuucouiam, Zlotoriam, & Sarleum
arcem sibi subiecit: ceterum Sendiuoius Subinius, maioris Poloniae prae-
fectus, quae intercepta erant breui recuperauit.

Episcopa-
rus in Rus-
sia insti-
tuit.

Elizabetha mater Regis, pertasa motuum Polonicorum, in Vngariam re-
dit: sed inde mox in Poloniam reuertitur. Cumque Poloni eam monerent,
prospiceret ne quod Polonia detrimentum à Lituanis acciperet, consilium
contempsit, & Lituani impunè Poloniam spoliarent. Sed paulo post Ludo-
uicus in Poloniam veniens, postquam novos aliquot praefectos de senten-
tia matris constituisset, exercitum in Lituanos ducit, eosque in ordinem re-
degit, & ex Russia bis postea eiecit. Cum autem fertile solum Russiae ei pla-
cuisset, missis ad Gregorium X I. legatis impetrauit, vt duæ istic cathedrae E-
piscopales, Praemissae scilicet, & Vuladimiriae, & vna Archiepiscopalis Hali-
ciae (quae postea Leopolum translata est) erigeretur; Russiamque omnem Vn-
garis attribuit, & in Vngariam reuersus est. Poloni ob hanc Russiae aliena-
tionem, ceteraque mala absente Rege orta, murmurantes, frequentibus his
de rebus literis apud Regem conueniunt. Misit ille Vuladissaum Oppo-
liensem pro se gubernatorem: sed Poloni noluerunt alij, quàm à se electo
obtemperare. Quamobrem Rex postea Polonorum Proceres Budam euo-
cauit, vbi paucis approbantibus summa rerum Polonicarum Triumuiris
est commissa: quibus officium malè facientibus, Polonorum animi non
sunt mitigati. Tandem cum languere coepisset Ludouicus, Zolij in conuen-
tu Procerum Mariam filiam primogenitam, & sponsum eius Sigismun-
dum, Caroli quarti Imperatoris filium successores declarauit, Polonosque in
eorum verba iurare fecit. Moritur deinde Rex Tirnauiæ, postquam regna-
set apud Polonos annis 12. apud Vngaros verò 41. vixisset autem sex & quin-
quaginta. Statura fuit mediocri, prominentibus oculis, atque labris, capil-
lo, barbaque crispa, sereno vultu, humeris parum incuruatis. Bulgaros, Bos-
nenses, Serbos, Croatas, Transalpinosque Vngaris rebelles ad officium re-
duxit, Dalmatiamque Venetis ademit. Moribus fuit temperatis: foris
bella acriter & excelso animo gerebat, domi placabilitate &
iustitia pacem colebat. *Eius imperium latius*

*prosequitur Cromerus libro
decimo tertio.*

NON.

HEDWIGIS.

N. 34

NONDVM mortuo Ludouico Sigismundus Caroli
quarti Imp. filius, Mariae primogenitae Ludouici Spon-
sus in Poloniam venit, & in verba sua iurare detrectan-
tes maiores quosdam Polonos & Masouios per vim sa-
cramento adigit. Defuncto Ludouico Polonorum ani-
mos offendit, eò quod Domoratum à maioris Poloniae
praefectura nollet amouere. Comitibus Proceres indixere:

Sigismu-
dus offen-
dit Polo-
nos.

conclusum è Ludouici regis profapia eligendum Regem, qui in Polonia
praesens per se ipse administraturus esset: quo decreto tacitè excludebatur
Sigismundus, qui Vngariam simul obtinere cupiebat. Expectatur Ludo-
uici vxoris responsum, vtram filiarum in Vngaria, vtram in Polonia reg-
nare vellet. Veniunt tandem legati Vngarici, & Polonos religione iurisu-
randi Mariae & Sigismundi dati soluunt, & HEDVIGI regnum com-
mitti ex sententia matris petunt. Placet Proceribus Reginae matris senten-
tia. Ceterum dum Regina mater filiam diutius, quàm ex pacto conuentum
erat, apud se detinet, & tumultus Polonici illius praesentiam requirunt, va-
riè legationes in Vngariam missae sunt: nec tamen Hedvigim secum addu-
cere potuerunt. Parum aberat, quin Poloni mutatis animis alium Regem e-
legissent: sed Sendiuoius praeter Senatus sententiam in Vngariam proficisci-
tur, & Hedvigim tandem adducit. Excipitur à Polonis honorificentissimè,
Regina Poloniae renunciatur, ea lege, vt reciperet, se de consilio Polonorum
nupturam, & in Polonia cum marito mansuram: deinde coronatur. Zie-
mouitus Masouiorum Varfauiensium Dux eius nuptias ambibat; sed cum

Hedvvi-
gis Regi-
na crea-
tur.

Venit in
Polonia.

repelleretur, reginam rapere voluit. cumque illud non succederet, armis regnum inuasit, multaque oppida & arces occupauit: sed missus Sigismundus amissa omnia breui recuperauit. Pater viuens Guilielmum Austriæ Ducem, adhuc puerum, Hedvigi maritum destinârat: sed non placebat is Polonis, quod ob paternum Principatum longius à Polonia esset abfuturus. Dum itaque de marito Hedvigi adiungendo consulunt Poloni, Iagello, magnus Lituaniæ Dux legatos cum muneribus ad Hedvigim mittit, eius matrimonium expetit: recusat Hedvigis, eò quod Ethnicus esset: Promittit se cum gente sua nomen Christo daturum, thesauros omnes maiorum suorum in Poloniam importaturum, & Lituaniam Poloniae adiuncturum. placent conditiones Polonis, placent Reginae matri: parantur nuptiæ. Hac fama in Austriam perlata, venit Guilielmus Austriacus, in arcem Cracouiensem non est admissus, sed in vrbe cum Regina conuenit, & choreis indulgit: propendebatque animus reginae in hunc adolescentem, matrimoniumque consummasset, nisi Demetrius Goraius regni thesaurarius dissuasisset. Videns Austriacus se minus gratum Polonis, in Austriam reuersus est. Interea venit Iagello, sit Christianus cum tota gente baptizatur, & nomen VVladislai accipit. mox cum Regina matrimonium solenni ritu contraxit. Vixit Hedvigi cum marito in maxima animorum coniunctione pie & sanctè, absque vlla simultate: præterquam cum Gneuosius Daleuicius Reginam clam accusasset, quod absente marito cum Guilielmo Austro aliquot diebus clam consueuisset. quam maculam mulier castissima facile cum summa delatoris ignominia absterfit. Circa annum 1390. occupato Rege Lituanica expeditione Hedvigis comparato exercitu Grodecum, Haliciam, Trebouuiliam, superiorem Leopolim, & alias quasdam arces in Russia recuperauit. Inovvladislaiam missa, ut cum Crucigeris de restitutione Dobrinensi ageret, cum nihil efficere posset, prophetico spiritu prædixit, fore, ut post mortem suam Crucigeri perfidiæ poenas darent. Vitoudo quoque eodem spiritu prædixit, expeditionem in Tattaros malè sibi successuram. Peperit tandem Elizabetham Bonifaciam, quæ tertio post die moritur, nec ipsa mater diu superstes fuit: mulier singulari pietate & sanctimonia vitæ prædita. moriens quidquid reliquum habebat in suppellectili pauperibus distribuit, & ad consummandam Academiam, quam Cazimirus magnus Cazimiria inchoauerat, legauit. *Quæ ante & sub illius imperio gesta sunt, vide copiosius apud Cromerum toto libro quartodecimo.*

IAGEL-

VVLADISLAVS III^{ty}
IAGELLO

N. 35^{ty}

IAGELLO Lituanus barbarus ad Hedvigis nuptias, regnumque Poloniæ aspirans, Christianus factus, & VVLADISLAVS appellatus est. Matrimonio cum Hedvigi contracto, Lituaniam omnem cum Samagitia, & ea parte Russiae, quæ in ditione ipsius, fratrumque & patruelium eius erat, Poloniæ iure sempiterno adiunxit, iureiurando interposito in vnum corpus redegit, omnesque incolas in sua & Reginae verba iurare fecit. Mox in maiorem Poloniam cum vxore profectus, eam reddidit pacatam, atque inde ad suos Lituanos reuersus, eos Episcoporum ope omnes ad Christianismum suscipiendum permouit. Vilnæ basilicam edificauit, eamque Episcopatus titulo nobilitauit. multa præterea templa erexit, quæ Regina amplissimè dotauit. Contra Vitoudum patruelem ad Crucigeros bis deficientem, Lituaniamque vastantem arma mouit, cumque in ordinem redegit, atque summæ rei in Lituania, non sine fratrum indignatione, præfecit. In Poloniam reuersus Rex in Silesiam exercitum duxit, arcesque & ciuitates sub VVladislao Oppoliensi rebeli cepit. Dux verò ipse postea cum Rege reconciliatus est. Pomerania paulo ante in fidem Polonorum recepta, & foedere cum Venesslao Cæsare & Boëmorum Rege inito moritur Hedvigis, Regina sanctimonia vitæ clara: post cuius obitum Rex Poloniam deferere, & ad Lituanos redire cogitabat: sed obstitere Consiliarij, de quorum sententia alteram vxorem Annam Ciliæ Comitis filiam Cazimiri ex filia neptem duxit.

G 3

Crucigeri

Fit Christianus.
Anno 1386.

Lituania Poloniæ adiungitur.

Lituania fidem suscipit.

Anno 1392.
Silesiam in suam fidem cogit.
Anno 1399.

Anno 1386.

Nuptiæ Hedvigis.

Prophetici spiritum habuit.

Anno 1399.

Crucige-
ri cedun-
tur à Po-
lonis.
Anno
1410.

Multa
oppida
se dedūt
Polonis.

Crucige-
ri sed fra-
gi quin-
preliis su-
perantur

Samogi-
tia ad fi-
de Chri-
stianam
venit.
Rex non
vult vide-
ri patro-
nis hære-
ticorum.

Filij Vu-
ladislai.

Insidiæ
Sigismū-
di in Vu-
ladislau.

Rex æ-
grota-
Rex mo-
ritur.
Anno
1434.

Crucigeri varijs excursionibus Poloniam & Lituaniam populabantur, ope Suitrigellonis, Regis fratris adiuti: quo in gratiam recepto, cum neque foedera, neque induciæ, neque pacis conditiones à Crucigeris seruantur, Rex congregatis omnibus Polonorum viribus, euocatoque Vitoudo cum suis Lituaniis & Tattaris numerosissimum exercitum in Crucigeros, frustra minitante Sigismundo Cæsare duxit, de summa rerum prælio decertaturus. Concurrunt hostiles acies iuxta Grunewaldum: sit atrox pugna: initio Crucigeri victores, sed paulo post victi fuere, & ad internecionem penè deleti. Ceciderunt in hac pugna ex Crucigeris 50000. capti sunt 14000. Inter caesos inuentus est Vlricus, magnus eorum Magister, cum 300. Commendatoribus: inter captiuos Duces Stetinensis & Olesnicensis reperti sunt. Hoc vno prælio Crucigeri omne robur suum amiserunt, ita vt postea Polonorum vim non potuerint sustinere. Hac parta victoria pleraque omnis nobilitas Prussica, Culmensis, Pomeranica, quatuor Episcopi, Culmensis, Varmiensis, Pomesanienensis & Sambienensis, cum multis oppidis & arcibus ultro in potestatem Regis venerunt. Valachi quoque, Misnenses & Podoli in verba Regis iurârunt. Postea interueniente auctoritate Pontificis Romani, Concilij Constantiensis & Cæsaris controuersia inter Polonos & Crucigeros diuersis temporibus est ventilata: sæpe pax, sæpe induciæ de communi consensu factæ, sed mox Crucigerorum perfidia violatæ: quinquies post pugnam Grunewaldensem bellum renouatum, quinquies Crucigeri à Vuladislao victi.

Celebris erat fortitudo VVladislai apud exterarum nationes: Cæsar & Patriarcha Constantinopolitanus cum eo foedus inierunt, & Tattari magnificam ad eum legationem miserunt, ipse vicissim Roman. Pontifici regia dona misit, eiq; obedientiam præstitit. Lituaniis idem ius cōcessit quod erat Polonis: cauit autem, ne quis non Christianus magistratum vllum obiret. Samogitiam paulo post ad fidem Christianam conuertit, & apud Mednicos Episcopum instituit. Multis legationibus ab Hussitis Boëmis ad regnum Bōemiæ capeffendum inuitatus, constanter illud repudiavit, ne Hæreticorum tutor ac patronus esse videretur: sed & Sigismundo Cæsari ac Boëmorum Regi tam contra Hussitas, quàm contra Turcam auxilia misit. Mortua vxore secunda tertiam duxit, Elizabetham Pileciam reclamantibus Polonis, eò quod matrimonium valde dispar esset: post cuius obitum cum Zonca Russa, cui Sophia postea nomen fuit, inconsulto senatu Polonico matrimonium contraxit. ex ea tres filios suscitauit, Vuladislauum, Cazimirum & Andream: ex quibus Vuladislauum pater adhuc viuens hæredem regni renunciavit.

VVladislao Sigismundus Cæsar insidiabatur, atque illi nocere quocunque modo cupiebat. Tentarat id sæpius per Crucigeros, sed frustra. tandem inter Regem & Vitoudum simultatem concitauit. Vitoudum vt coronam peteret, Lituaniæque se Regem pronunciari faceret, incitans. Quod cum Rex reclamantibus Polonis admittere non posset, atque Vitoudus ab hac sententia abduci nollet, creuit simulas: sed morbo correptus Vitoudus, tandem à proposito resiliit, atque mors succedens simultatem finiuit. Vitoudo mortuo Rex Suitrigellonem fratrem Lituaniæ Ducem constituere voluit: sed Poloni restiterunt. quare Suitrigellone reiecto, & bello Ducatum frustra petente Sigismundo, Vitoudi frater, Magnus Lituaniæ Dux creatus est. Rex paulo post Grodeci inter prandendum febris correptus, & sacris mysterijs procuratus, pridie Calend. Iunias moritur, cum regnasset annos duodequingenta, & tres ferè menses. Princeps in armis & toga foelicissimus, præcla-

præclaris animi dotibus insignis, licet suis non caruerit vitijs, quæ in illo Sbigneus Episcopus paulo ante morbum liberrimè reprehendit. Statura fuit mediocri, facie oblonga, macra, & ad mentum contractiore: capite caluo, paruo & fastigiato, oculis nigris, ceruice longa, voce gracili, citaq; cuius præclarissimas res gestas Cromerus libro XV. & quinque sequentibus describit.

MORTVO VVladislao Jagellone, proceres in conuentu Posnaniensi VVladislao natu maiori eius filio, ex sententia Sbignei Episcopi Cracouien-
sis regnum decernunt. Minores Poloni etsi hanc electionem in sua absentia factam initio egrè tulerint, postea tamen approbârunt. Ceterum Spitco Melstinius & Derflaus Rithuianus nobiles factiosi, cum suis clietelis maximas turbas in regno aduersus no-
ui Regis electionem concitârunt, dicentes, regnum Regi puero committi non debere. Præualuit tamen saniorum sententia, & factiosorum istorum hominum variæ machinationes oppressæ sunt. Initio regni Vuladislai Russica & Podolica nobilitas cum Polonica omni iure exequatur; Liouones à Samogitis profligantur; Bratislauia & Cremenecia Regi fed-
duntur; foedus cum Vngaris renouatur, & pax cum Crucigeris Prussiensibus atq; Liouonensibus tandem componitur. Moritur interea Sigismundus Imperator, & Vuladislavus Silesios bello domat. Eodem ferè tempore Tattari infesto exercitu Podoliam ingressi, omnem penè nobilitatem Podolicam trucidârunt. Paulo post moritur Albertus Cæsar, & Vngariæ Rex. Mittuntur

Legati am.

Statura corporis.

Anno
1434.
Conspira-
tio ad-
uersus
nouam
electio-
nem.

Magna
felicitas
noui Re-
gis.

Tattaro-
rum ex-
curio in
Podoli-
am.

Fit Rex
Vngarie.
Anno
1440.

Insignes
victorie
de Tur-
cis.
Anno
1443.
Inducie
decennae
les cum
Turcis.

Inducie
violan-
tur.
Bellum
nouum
in Tur-
cas.

Rex in
prælio
cadit.
Anno
1444.

Statura
corporis.

Legati Vngarorum, qui Vuladislauum Polonia Regem ad Vngaria regnum suscipiendum inuident, si Elizabetha Alberri vxor grauida non esset: ea vero legatis absentibus masculum posthumum pariente, Vngarorum confilia mutata sunt. Vuladislauus tamen legatorum ope fretus in Vngariam proficiscitur, & reclamantibus ijs, qui Regina partes sequebantur, Budæ coronatur: aduersarios suos paruo negotio superauit, & Slauoniam cum Croatia in fidem suam recepit. In ea ora, quæ ad Poloniam vergit, diuersa fortuna Regis fuit, & Polonia Lituanico, Lituania Moschico, Russiaque & Podolia Tattarico bello infestabantur. Pacem deinde cum Elizabetha regina iniit, & Amurathem Turcarum Imperatorem duce Ioanne Hunniade tribus insignibus prælijs vicit, quartoq; , cui ipse Rex interfuit, in montibus Macedonia Turcicas vires sic attriuit, vt Amurathes missis legatis vltro pacem petere coactus sit. quam cum decem annis impetrasset, Rasciamq; omnem, & magnam Albania partem ex pacto reddidisset, Iulianus Cardinalis legatus Pontificius, aliorumque Christianorum Principum legati hoc factum Regis improbârunt; Regem magnis promissionibus (nequicquam reclamantibus Polonis) ad fidem violandam, nouumque cum Turca bellum suscipiendum permouerunt. Decretum communi Vngarorum consilio bellum: magnus fit apparatus: mittunt auxilia Poloni; ceteri Principes promissa subsidia non mittunt. Rex ad constitutum diem Segedino castra mouit, vix quindecim equitum millia, pedites verò longè pauciores in exercitu habens. Cui cum Amurathes validissimo ex Asia conscripto exercitu occurrisset, ad Varnam paludem, iuxta littus Ponti Euxini prælium acre commissum est, in quo cum equitatum omnem Turcicum aut strauisset, aut in fugam coniecisset Rex, in Ianizerorum phalangem inuectus, strenui militis & imperatoris officium adimpleuit: sed multitudine hostium circumuentus, amisso equo fortiter pugnans, cum lectissimis Polonorum copijs occubuit, princeps longiori vita dignus. Præfuit Polonia regno decem, Vngaria quatuor annis, cum vigesimum ætatis suæ annum vixdum egressus esset.

Statura fuit procera, facie fusca & capillis nigris: iusticiæ & religionis cultor eximius, cuius vitam Cromerus toto libro vice
simoprime describit.

CAESO

CASIMIRVS III^{us}
Cromero, tertius N. 37

AESO nuper à Turcis Vuladislao, Proceres regni Polonici Cazimirum fratrem eius, magnum Lituania Ducem, ad regni administrationem suscipiendam vocarunt. Quam cum ille constanter recusaret, Proceres Boleslaum, Masouiorum Ducem elegerunt, nisi Cazimirus ad diem constitutum adesset. Poenituit Cazimirum non suscepti regni; quod cum Poloni intellexissent, abrogata electione Boleslai, Cazimirum regem renunciârunt, & 25. Iunij Cracouia coronarunt. Initio regni Lituaniis nimium indulgendo, pessimisq; consultoribus vtendo, multorum animos offendit, & res Polonicas omnino neglexit, adeo vt tota Polonia frequentissimis latrocinijs infestaretur. Conuentus varij fiunt, nihil concluditur: à Rege solitum iuramentum postulatur, quod ille præstare de anno in annum differt, & iniquissimis Lituaniarum postularis non obscure annuit. ob quas res Sbineus Cardinalis Regem grauiter increpauit. Valachia post & Moldauia motus composuit, & ditionem Osuencimensem Polonorum imperio adiecit. Tattari interea quatuor expeditionibus Podoliam, nemine prohibente, & Lituaniis clam instigantibus, miserè depopulati sunt. Rex deinde Elizabetham Alberti Casaris filiam, foeminam honestissimam & religiosissimam vxorem duxit, ex qua sex filios, & septem filias suscepit.

Pax erat inter Crucigeros & Polonos: sed Crucigeri tyrannide atq; impotenti dominatu suo Prutenorum animos quotidie magis magisque exacerbabant.

Repudi-
at regnū
Poloniæ.

Anno
1447.

Corona-
tur.

Negligit
res Polo-
nicas.

Vxor &
liberi Ca-
zimiri.

Crucige-
ri à Polo-
nis subi-
gantur.

babant. Quare Pruteni foedere inter se inito Crucigeros multis oppidis eiecerunt, & ad Cazimirum profecti, ei sese in clientelam & patrocinium subiecerunt. Quam rem indignè ferentes Crucigeri, ope Germanorum sese aduersus Polonorum potentiam armarunt, & bellum tredecim annis varia fortuna cum Polonis gesserunt. Tandem Poloni superiores in summas angustias Crucigeros redegerunt, atque adeo, ut pacem ultro peterent, compulerunt, quam abdicatione omni iure, quod in Culmensi, Michalouien- que dominatum, & in totam Pomeraniam habebant, impetrarunt. Marie- burgum quoque & alijs multis oppidis Polono cesserunt.

Pacem &
foedera
cum qui-
bus inijs.

Hac victoria parta Cazimirus vicinis Principibus coepit esse formidabilis. Cum Ecigere Tattaro foedus & amicitiam inijs, quā quoad vixit coluit: cum Georgio quoque Boemorum Rege pacem certis conditionibus composuit. Quare cum Catholici Boemi Georgio, quod hæreticis impensius faueret, regnum abrogare, & Cazimiro deferre vellent, hic illud recusauit, & Matthiā Vngariæ Regem, ne illud inuaderet, terruit. Paulo post litem, quæ erat inter Marchionem Brandeburgensem & Ericum Pomeraniæ Ducem, composuit: Kiouiam in Prouinciæ formam redegit, & cum Liouonibus pacem fecit. Moritur interea Georgius Boemiæ Rex, in cuius locum Vuladislauus, filiorum Cazimiri natu maximus postulatur: quem pater confestim in Boëmiam misit, ei que aduersus Matthiæ Vngarorum Regis, regnum idem affectantis, exercitum varijs temporibus auxilia misit. Sed & Vngari imperij Matthiæ pertasi, Cazimirum secundogenitum Cazimiri filiū sibi Regem petierunt; quem pater quoque magno exercitu, incredibilibusque expensis in Vngariam misit: sed Vngari ad primam Matthiæ victoriam animo consternati (ut sunt fluxæ fidei) deserto Cazimiro ad Matthiam defecerunt. quæ ex repater summum dolorem concepit, arario suo duobus istis filiorum expeditionibus penitus exhausto. Non diu post moritur Cazimirus filius, iuuenis castissimus, & religiosissimus, non sine celebri sanctimonie fama, quam complura miracula ad sepulchrum eius edita confirmarunt.

Anno
1474.

Simul-
tescum
Vngaro.

Matthias collectis copijs in submontanam Poloniæ oram excurrit, multa que oppida diripuit, atque incendit: idem in Moldauia Transylvanienses, & in Russia Tattari, etsi non eadem felicitate, fecerunt. Paulo post induciæ triennales inter Vngaros, Polonos, & Boëmos pactæ sunt: sed eæ diuturnæ non fuerunt, Matthia hostilem animum suum, tam in Polonum, quam in Boëmum non immutante. Habebat Cazimirus copiosissimum sub signis aduersus Matthiam exercitum, cui suum non minorē iunxit Vuladislauus: sed inertia sua nihil laude dignum tantis copijs effecerunt. Induciæ tandem triginta mensium iterum constituuntur.

Pax inter
Polonos
Boëmos
& Vnga-
ros.
Moschus
bellum
Lituanis
infert.

Erat Regi lis maxima cum Tungeno, qui Varmiensis Episcopatum inuito Rege tenebat. hunc & Crucigeros magnis pollicitationibus Matthias in Cazimirum incitauit, & iam res ad apertum bellum spectabat, nisi Fredericus Imperator Crucigeros à bello terruisset, intercedentibusque Vngaris Tungenus Regi reconciliatus, atque Crucigeri penè inuiti ad pacem reuocati essent. Non multos post dies pax quoque inter Polonos, Boëmos & Vngaros conuenit. Ceterum Ioannes Moschorum Dux, excusso Tattarorū iugo, Nouogrodum magnum, totasque postea prouincias Lituanis cum adimeret, Cazimirus compulsus est cum eodem inducias pacisci, quo tempore Stephanum Moldauicæ Palatinum, ferocissimum & acerrimum bellatorem, superbumque multorum populorum & regum victorem, in clientelam suam accepit. Moritur paulo post Matthias Vngariæ Rex, cuius mors noui belli

belli inter fratres, Cazimiri filios, causa fuit: dum Proceres dissidentes, hi Vladislauum, illi Ioannem Albertum, Cazimiri tertium filium (cuius fama, ob Tattaros paulo ante casos, erat celeberrima) sibi Regem postulerent. Faut pater Ioanni Alberto; Vladislao verò Beatrix Regina, vidua Matthiæ, cuius ope is subleuatus, fratrem regno cedere, nequicquam indignate patre, coegit. Moritur deinde Cazimirus, Vladislao primogenito suo ex hæredato, & Cracouiæ sepelitur; postquam regnū annis quadraginta quinque administrasset. *Huius res gestas à 22. libro vsque ad 30. prosequitur Cro-*

Fratres
de regno
Vngariæ
conten-
dunt.

Mors Ca-
zimiri.
Anno
1492.

merus, copiose omnia, quæ nos obiter, commemorans.

IOANNES ALBERTVS

N. 38

CAZIMIRO defuncto Proceres Petricouiæ conuentum egerunt, de nouo Rege creando: erant autem eorum studia varia in Cazimiri filios absentes partita: quibusdam Sigismundum, alijs Alexandrum postulantibus. Regina tandem matris, & Frederici Episcopi Cracouiensis, qui filiorum Cazimiri erat natu minimus, ope, vicit eorum sententia, qui IOANNEM ALBERTVM Regē creando censebant. Electus igitur is & coronatus, in maiorem Poloniam proficiscitur, ibique legationes Turcarum, pacem petentium, & Venetorum Regem ad bellum Turcicum incitantium audiuit. & licet Regem insitum gloriæ, regni que propagandi studium, vlciscendi que patrum ad Varnam à Turcis interfecti cupiditas ad bellum impellebat; rebus

Varia stu-
dia Polo-
norum
in nouo
Rege cre-
ando.

Ioannes
Alber-
tus coro-
natus.

H 2

tamen

Induciae
cum Tur-
ca.

tamen nondum satis stabilitis, trium annorum inducias cum Turca pactus est. Interea cum fratre Vvladislaao, Boëmorum & Vngarorum Rege, & cum alijs Principibus foedus contra Turcam init. quo tempore Tattari Podoliã & Volyniam populantur, & Polonos apud Viſnoueciam cadunt. Postquam Rex Masouiam, Cirnensem, Varſauienſem, vicinasque prouincias aliquot Poloniae adiunxisset, validissimum exercitum ex Polonis, Lituanis, Masouijs, Ruthenis, Pruthenisque & Silesijs cogit, in Turcam (vt fama erat) cum ducturus. Sed malo vsus consilio, cum in Moldauiam venisset, leui orto inter Regem & Palatinum Stephanum dissidio, Rex hostem se Palatino exhibet; cum Palatinatu pellere, & Sigismundum fratrem substituere conatur: Sociauiam metropolim obsidet, summisque viribus diu frustra, & non sine fuorū incommodo, oppugnat. Sed Vvladislai intercessione pax Stephano data est. Ceterum dum Rex reditum in Poloniam parat, Moldauus iurisiurandi immemor, regium exercitum in sylua Bukouina circumuenit, magnaue clade affecit: sed & persequens Regem, Masouiorum exercitum recens aduenientem concidit. Rex aeger lectica, qua vehabatur, non sine periculo euasit.

Anno
1498.

Pax in-
ter Prin-
cipes.

Iterum
induciae
cum Tur-
ca.

Mors Re-
gis.

In Poloniam reuersus, ignominie & cladis acceptae immemor, amoribus & voluptatibus operam dedit. Interea Stephanus Moldauus bellum immerito sibi illatum vlscisci satagens, cum infesto exercitu Russiam & Podoliam inuasit, ingentiue praeda abacta, supra centum millia hominum captiua abduxit, ac barbaris vendidit. Idem paulo post fecere Tattari, & post illos Turcae. sed hi caelitus, illi à Rege superueniente repulsi sunt. Anno deinde sequenti Lituani foedera antiqua cum Polonis renouarunt, nouaque Cazimiri filij, fratres inter se inierunt. redit ad veterem amicitiam Moldauus, & cum Moscho societas iungitur. Cuius tot Principum confederationis fama, cum ad Turcas esset perlata, pacem à Polono petijt: qui propter domesticas difficultates, & ararij inopiam inducias illi quinque annorum indulſit. Tattari dulcedine praedae illecti, iterum Podoliam & Russiam populabantur: contra quos Rex bis profectus, nullam rem memorabilem gessit. Sed & Moschus Lituaniam ingressus, aliquot munitiones intercepit. Rex dum cum Tattaris Zauolgensibus contra Tauricanos societatem iungit, & aduersus Crucigeros, iusiurandum detrectantes, bellum meditatur, apoplexia correptus, (cum ferè nouem annos regnasset, caelebs) vitam finit, & Cracouiae sepultus est: Princeps ingenio magno, litterarum studioſus, & in milites liberalis. Statura erat proceriore, colore subfusco, capillo nigro & raro: cuius vita Cro-

*merus libro 30. suarum Histor. de-
scribit.*

ALE-

ALEXANDER

N 39

ALEXANDER quartogenitus Cazimiri filius, post Ioannem Albertum (reiectis eorum sententijs, qui Vvladislaum eligendum censebant) Rex Poloniae renunciatus est. Antequam coronaretur, venit legatio Sachmatis, Zauolgensium Tattarorū Principis, opem ex foedere contra Tauricanos petentis: quae audita est, & cum magna spe dimissa. sed dum auxilia tardius mittuntur, Sachmates ca-

ditur à Tauricanis, & Kioniam fugiens, Vilnam transmissus est. Coronatur interea Rex à Frederico fratre: sed vxor, eò quod Graecorum schismati dedita esset, coronam non accepit. Post coronationem Rex in Lituaniam redijt, Moschumque Smolenscum oppugnantem, fugauit, atque ad inducias sex annorum compulit. Tattari denuò Russiam impunè spoliarunt; qui paulo post iterum à Moldauo (vt creditum est) ad similem expeditionem incitati sunt. Ipse quoque Moldauus immisso in Russiam exercitu, tractum omnem inter Nestrum amnem, & Sarmaticos montes subegit: quem tamen ALEXANDER Rex anno inſequenti facili negotio recuperauit, Moldauo grauiſſimo pedum dolore afflicto, ac paulo post moriente: cui Bogdanus filius luscus in dominatu successit. Reuersus in Lituaniam Rex Radomiam Proceres euocauit, quo in conuentu Sachmates auditur: cuius frater Cozacus Soltanus in Scythiam missus est, vt nouas copias

H 3

adduce-

Anno
1501.

Corona-
tur Rex:
vxor nõ
corona-
tur.

Tattaro-
rum ex-
curſio-
nes.

Anno
1504.

Sachma-
tes fugit,
& ex iti-
nere re-
trahitur.
Bogdanus
Molda-
uus regi-
as nupti-
as petiit,
sed repul-
sam pati-
tur.
Pax inter
Polonũ
& Molda-
uum.

Tattari
Taurita-
ni Polo-
nicas diti-
ones mi-
serẽ depo-
pulantur.
20000.
Tattaro-
rum Tau-
ricanorũ
cadun-
tur.
Mors A-
lexandri.

adduceret: ipse verò Sachmates Trocos remittebatur. ad quem cum Noga-
iensium Tattarorum legatio venisset, nec dimissionem Principis sui impe-
trare posset, Sachmates fugam adornauit: sed retractus ex itinere, diligen-
tius deinde asseruatus est.

Misit paulo post Bogdanus Moldauia Palatinus ad Regem legatos, qui
Elizabetham Regis sororem sibi uxorem peterent: sed dubio cum responso
dimissi sunt. Moritur interea mater, & Bogdanus nouam legationem mit-
tit: ceterum puella se ipsi nupturam negat. Quare offensus Bogdanus, Pocuce
cum infesto exercitu inuadit, & in potestatem suam redigit. quod tamen
territorium mox à Polonis recuperatum est, Valachis initio victoribus, sed
postea victis & trucidatis: quam victoriam pax inter Bogdanum & Regem
subsecuta est.

Rex Tattaris Tauricanis gratificari volens, Sachmatem (vt petierant)
ad se Vilnam adductum, violati fœderis damnauit, & Cauunam diligen-
tius asseruandum misit, nequicquam deprecantem, & contestantem, nequa
quam placatum iri Lituanis & Polonis sua captiuitate & miseria Mengli-
gerem, Tauricanorum Principem: nec malè diuinavit Sachmates. Tauri-
cani namque paucis post diebus Podoliam, Russiam & Lituaniam longè
lateque crudeliter vastarunt, & præter aliam prædam ingentem, ad centum
millia hominum in barbaricam seruitutem abegerunt. qua præda distracta,
mox in Lituaniam reuersi, eandem fortunam experiri voluerunt: sed à Po-
lonis & Lituanis, duce Michaële Glinfcio Russo repulsi, viginti millia ex
suis amiserunt. Quæ fama cum ad Regem decumbentem, & iam animam
agentem venisset, eum ingenti lætitia affecit: cumque voce non posset, sub-
latis in cælum manibus, tacitus Deo gratias egit, simul & animam exhalauit,
quadragesimum sextum annum agens, cum non totos quinque annos
regnasset in Polonia. Princeps statura mediocri, facie oblonga, capillo sub-
nigro, viribus corporis & lacertis validis, sed ingenio hebetiore, atque
ideo taciturnus. *Eius res gestas vide latius apud Cromerum*

*libro suarum historiarum Polonicarum
tricefimo.*

SIGIS.

SIGISMVNDVS filiorum Cazimiri quintogeni-
tus, post mortem Alexandri fratris communibus Anno
Polonorum suffragiis Rex electus est: propter opti- 1506.
mam enim eius educationem, propter eximias vir- Dotes a-
tutes, & variarum linguarum peritiam non Polonis nimi &
tantum, sed exteris etiam nationibus erat charus: virtutes
ita vt viuente Alexandro, cum apud Vladislaum Sigismu-
di.
viueret, Boëmi & Vngari Sigismundum amplius, Vngarię,
quàm ipsum Regem Vladislaum reueriti sint. Boëmię
& Suetię
sed & mortuo Vladislao, vtraque gens Sigismundum sibi Regem postula- regna ob
uit. ne tamen ille suos bellis implicaret, vtrumque regnum honestè recusa- lara recu-
uit: nec ea tantum, sed & Suecię regnum sibi delatum acceptare noluit. sat.

Lapsam fere præteritis bellis Remp. Polonam humeris suis erexit, patria
latrocinij purgata, legibus & iudicijs correctis, & ærario nouis thesauris au-
cto. fortuna belli ab initio illum ad finem usque secundo statu profecuta est. Tat-
tarorum tres non contemnendos exercitus, tribus prælijs, duce Constan-
tino Ostrogio ad internecionem penè cecidit. Ad Visnoueciam eodem duce
Constantino 24000. Tattarorum, & apud Caniouiã 26000. parua manu cæ-
sa & profligata sunt. Cum Turcis nullum apertum bellum gessit: sed tamen
aduersus eos, cum vel à Podolia prædas agerent, vel Valachis opem ferrent, vel
denique Polonos circum Biologradum populabundos insequerentur, Re-
gis huius auspicijs prosperè dimicatum est. Bis contra eosdem Turcas Ludo-
uico Regi Vngarię, & semel Carolo V. Imp. auxilia non contemnenda misit.
Vala-

Studia in
Remp.
Felicitas
in bellis.

Anno
1509.

Crucige-
ri Polo-
nia exce-
dunt, &
ditiones
eorum
sub no-
mine Du-
catus Brä-
denbur-
gensis do-
nantur.

Anno
1514.
40000.
Moscho-
rum cæ-
sa.
Clades
ab hosti-
bus acce-
ptæ.

Fœdera
cū exter-
nis Prin-
cipibus.

A bellis
non ne-
cessarijs
abstinuit.

Sigismu-
di magni
ficientia.

Vxores
& liberi.

Anno
1530.
Mors Si-
gismun-
di.

Valachia Palatinum fœdus in Russiam excurrentem, eamque ex-
pugnata Leopoli, & arce Rohatitia deditione accepta miserè spoliantem,
missis exercitu superavit. Dorochiniam, Szcepanouiciam, Czarnouiciam,
Borufaniam, & Chocimiam ditiones munitissimas illi ademit: sex millia
Valachorum apud Guofdeciam arcem, & mox viginti duo millia apud O-
bertinum pagum fudit, Palatinumque ipsum, vna cum proceribus & cun-
cta nobilitate sua ad solenne iuramentum adegit. Bella cum Crucigeris
Prussiensibus variè quidem, sed nunquam nisi prosperè gessit: donec illi in-
finitis cladibus, inedia, vigilijs, & iugi Polonorum equitum vexatione fra-
cti, & ad paucos redacti, Prussia excessere. Rex verò Alberto Marchioni
Brandenburgensi, sororis filio, Ordinis Magistro, ea quæ Crucigeri adhuc
possidebant, accepto ab eo iuramento, habituque abiecto, & nomine Magi-
stri in Ducis commutato, perpetuo iure donauit.

Magnus Moschorum Dux Basilius quot excursions in ditiones Polo-
nicas fecit, tot clades accepit. Inter omnes verò memorabilis est ea pugna ad
Borysthenem commissa, in qua quadraginta ferè millia Moschorum cecide-
runt: quatuor verò millia, cum omnibus exercitûs ductoribus, gentisq; se-
natu capta sunt. Has tantas victorias clades perpauca interpolant: qua-
rum vna apud Socalum à Tartaris, temeritate Russica; altera apud Sere-
thum amnem accepta, quæ ignominia potius, quàm clades dicendæ sunt.
Quod magnam Russiæ partem amisit, id Michaëlis Glinfcij perfidiæ po-
tius, quàm Regis ignavia imputandum est.

Cum summis Principibus, & orbis Christiani Monarchis pacem & a-
micitiam coluit. Sigismundum Maximilianus Imperator, post congres-
sum Viennensem, eo honore prosecutus, ea charitate complexus est, ut in
loco fratris eum deinceps haberet. Non minorem ei Carolus V. Ferdinan-
dus eius frater, Pontifices Romani, & Galliarum Reges honorem habue-
runt. Barbari quoque eum præ ceteris Regibus adeo reueriti sunt, ut Seli-
mus & Solimannus, bellicosissimus & felicissimus Imperator cum Sigis-
mundo perpetuum fœdus percussit, & religiosè coluerit. Bella non neces-
saria nunquam suscipere voluit. Ideo Germanis Principibus, affinibus ferè
suis auxilia contra Carolum Imperatorem mittere denegauit. Quod ipsum
& Ioanni bis affini suo, cum Ferdinando de regno Vngariæ dimicanti acci-
dit. A Turcico bello, eò quod non vnius Principis esse existimaret, absti-
nuit. Quare subditi nunquam magis, quàm Sigismundo imperante floru-
erunt. Russia, Prussia, Lituania & Podolia nunquam cultæ magis fuerunt, &
frequentioribus colonis habitata.

Arces plurimas instaurauit, nouasque ædificauit. Publica, priuataq; ædi-
ficia plurimis in locis construxit, & machinis bellicis, alijsq; apparatu mu-
nitiones omnes instruxit. Diuersorum Principum legationes splendide at-
que liberaliter accepit, ac dimisit.

Vxores habuit duas, priorem Barbaram, Stephani Scepusiensis Comitissæ,
ac Transylvaniensium Palatini filiam: ex qua Heduuigim filiam suscita-
uit, quam postea Ioachimo Marchioni Brandenburgensi vxorem dedit. Po-
steriorem Bonam Sphortiam, Mediolanensis Ducis filiam, quam suasu
Maximiliani duxit. Ex ea filias quatuor, & vnum filium Sigismundum Au-
gustum suscepit. quem decem annorum puerum, consentientibus Polonis,
Regem fecit coronari.

Moritur deinde Sigismundus annum agens octuagesimum secundum,
cū regnum administrasset annis quadraginta vno, & tribus mensibus.
Princeps singulari prudentia, iustitia, fortitudine, constantia, temperantia,
iniu-

iniuriarum obliuione, & aduersarum rerum tolerantia præditus: ingenio
acutus, corpore sanus & robustus; adeo ut ferreas equorum soleas inter ma-
nus frangeret, funes canabæos crassiores rumperet, & lusoriarum charta-
rum fasciculos discerperet. *Eius laudes & res gestas copiosius recenset Crome-
rus in funebri huius Regis Oratione.*

Anno
1548.
Virtutes
& corporis
vires.

SIGISMVNDVS
AVGVSTVS N. 41

SIGISMVNDVS AVGVSTVS natus anno 1520. diligenter, accuratè & liberaliter educatus est: sed molliusculè, matris amore & indulgentia id fla-
gitante. Præceptores habebat Italos, viros doctissi-
mos, à quibus Italicam & Latinam linguam didicit:
his addidit postea Germanicam. Viuò adhuc Patre
puer nouennis, sine magna difficultate regio diade-
mate insignitus est, atque in studijs liberalibus ita
profecit, ut omnium maiorum hac in re gloriam
superârit. Annos natus 23. Elizabetham Ferdinandi, tunc Regis Rom. filiam
duxit vxorem; nec multo post Imperiū in Lituanos suscepit. Inde in Prus-
siam profectus iura, causas & vrbes Prussiæ cognouit: vbi à Duce Pomera-
niæ & Marchione Brandeburgensi magno cum honore salutus est. Obie-
rat iam vxor Elizabetha, & alteram sibi imparem, Barbaram, ex familia
Radziuiliorum inuita matre Bona, proceribusque regni reclamantibus,
duxerat, quæ sub idem tempus quoque absque liberis discessit. Post cuius o-
bitum alteram Ferdinandi Imperatoris filiam Catharinam, foeminam san-
ctissimam

Quando
natus, &
quomo-
do educa-
tus.

Corona-
tur Rex.

Prima
vxor.

Secunda
vxor.

Testia
vxor.

etissimam & laudatissimam, Mantuæ Ducis viduam, uxorem sibi, interueniente Apostolica dispensatione, sumpsit: quam (cū aliquot annos coniunctissime secum vixissent) repudiavit, & non sine macula sui nominis dolum remisit.

Multa præclara pro patria, tam in armis, quàm in toga præstitit, & in difficillimo Reip. statu, tumultuantibus vndique vicinis, Turcis, Valachis, Moschis, Tattaris, Suecis & Germanis, Poloniam egregiè defendit. Cum exteris Principibus amicitiam coluit: Carolo V. Ferdinando & Maximiliano Imperatoribus perquam charus. Cum Turca pacem perpetuam habuit. Dania ac Suetiæ Reges cruentissimum inter se bellum gerentes per legatos ad concordiam & amicitiam reduxit: Prussiæ dissidium inter iuniorem & seniore Duce sustulit: Gdanensium tumultus sedauit: Crucigeros Liouonienses defectionem molientes in ordinem redegit, & ex Magistro Ducem Curlandiæ & Semigalliæ creauit. Accisas Polonici regni opes & vestigalia per superiores Reges suis prouentibus recuperavit, restaurauitque. Lituaniam, Poloniam & Prusiam indissolubili amicitia nodo connexuit, & ex tribus populis vnum fecit. Nunquam Polonia tot doctos, & in omni genere disciplinarum exercitatos habuit, quot regnante hoc Sigismundo, ita vt Italia cum omnibus Musis huc commigrasse videri posset. quod Regina Bonæ Italiæ ex parte acceptum ferendum est.

Sub hoc Rege Ioannes Basilides Moschouia magnus Dux, iuris cuiusdam hæreditarij & denegati tributi prætextu, numerofo cum exercitu in Derptensem Liouoniæ prouinciā excurrit, Derptamque ciuitatem Episcopalem, cum arce primū: inde alias etiam munitiones cepit. Contra hunc Sigismundus conscripto exercitu multis annis vario euentu bellum gessit. Non multos post annos idem Moschouia Dux, cum trecentis millibus armorum Plescouiam obsedit, expugnauit: incredibilesque inde thesauros cum 80000. captiuis in Moschouiam transportauit. Sigismundus vicissim insignes de Moscho victorias reportauit. In pugna Neulensi mille & quingenti equites Poloni exercitum Moschicum quadraginta & amplius milium sustinuerunt, trucidarunt, fugaruntque. In Vlenfi conflictu Duce Nicolao Radziuilio & socijs 25000. armorum Moschicorum caesa, fugata, dispersa cum summa laude virtutis Sarmaticæ fuerunt. Moschos paulo post arcem Iezciriszam obsidentes Stanislaus Pacz exigua cum manu suorum ad internecionem penè deleuit. Quam tamen arcem Moschi resumptis viribus paulo post iterum obsederunt, expugnaruntque. Vlam deinde arcem Moschouia munitissimam, antea frustra obsessam, Romanus Sanguscouicius inopinata irruptione cepit, & gnauiter postea defendit. Vielsam quoque eodem anno Poloni interceperunt: sed cū arx acriter defenderetur, oppidum exusserunt, 300. Moschos occiderunt, amplissimaque spolia inde auexerunt: Tandem cū multis annis inter Moschum & Poloniam nunc hoc, nunc illo victore pugnatum esset, induciæ trium annorum pactæ sunt. Contra Tattaros quoque sapissimè Rex Augustus feliciter pugnauit, maximè verò ad Boristhenem, apud Oczakouiam, & ad Tyram fluium. Atque hæc omnia per duces & legatos suos fecit, cū ipse valetudinarijs, & laborum impatiens esset, quod vitium ex molliore educatione contraxerat.

Lento tandem morbo correptus, & viribus omnibus exhaustus, postquam cum patre 43. & post patrem 24. annis regnasset, Knisini, die 7. Iulij ex hac vita, in illam coelestem emigravit: Rex Catholica Religionis obseruantissimus, pacificus, humanus, modestus, bonæ spei nutritor, vigilans, prudens,

dens, iustitiæ & æquitatis amans, patiens, frugalis sibi, liberalis alijs: diuersarum linguarum peritus, Musices & Geometriæ studiosus, & diligens naturæ obseruator, qui anno insequenti magnificentissima cum funeris pompa Cracouia sepultus est.

HENRICVS VALESIVS

Henrici Secundi Gallia Regis filius, postea eius nominis Tertius, Gallia Rex. N. 42

POST vnus anni interregnum, quod fuit tranquilum & pacatum, præterquam quod Tattari Podoliam deuastantes, Duce Buczacio caesi & fugati sunt, Proceres regni ad comitia venerunt, vt nouum Regem eligerent. Locus constitutus erat campus patens iuxta VVarsouiam, in quo tentorium maximum erat erectum, vbi Ordines coibant. Candidati erant plures, sed in HENRICVM VALESIVM Andia Ducem, Regis Gallia fratrem, pro quo etiam Turca intercedebat, omnium penè sententiæ propendebant: qui vnus tot vota habuit, quot alij omnes vix simul. Electus itaque est, & Archiepiscopo Gnesnensi proclamante Rex denunciatus.

Concilio nondum dimisso, tabulæ electionis confectæ sunt, & ad eas in Galliam perferendas, salutandumque Regem electum legati missi sunt tredecim; quos omnes cum comitatu 250. nobilium Carolus IX. Parisijs, 14. Calend. Septembris perbenignè & liberaliter excepit. Omnibus illic ritè peractis, Henricus se itineri parat: & 4. Calend. Octob. cum legatis Polonicis Fratrem Carolo, Catharina matre, Francisco fratre, & multis Gallia proceribus

Blamon-

Blamontum proficiscitur. Carolus in itinere morbo correptus, maturius reuersus est: ceteri ad Germania limites nouum Electum comitati sunt. Inde reuersis etiam alijs, Henricus cum nuncio Apostolico, sexcentis nobilibus Gallis, & legatione Polonica per Hafsiam, Saxoniam, Marchionatum Brandenburgensem, in Poloniam peruenit: regali vbique apparatu exceptus, & deductus. Exceptus est à Polonis tanto gaudio, tanta magnificentia, tantaque omnium congratulatione, quanta antecum Rex nullus.

In Poloniam venit.

Anno 1574. Inungitur & inauguratur.

Polonia occultè relinquit

Poloni Regē reuocant. De nouo Rege eligendo consilia incunt.

Decimo octauo die Februarij, anni insequentis, incredibili cum solennitate Cracouia Rex vngitur & inauguratur. Paulò post moritur Carolus IX. Galliarum Rex, fratremq; Henricum in extremis successorem declarauit; ad quem mater confestim litteras dedit, vt reditum in Galliam maturaret. Anxius erat Henrici animus, & quid ageret dubius. Auitum & amplissimum Gallia regnum, sibi hereditarium relinquere nolebat, & quomodo Poloniam simul cum Gallia retinere posset non videbat: sed & cum bona Polonorum venia se regnum hoc deferere, & in Galliam redire posse dubitabat. Conuocat Senatum Cracouiensem, exponit fratris mortem, simul & quam necessaria sit Gallis sua praesentia: nihil tamen hac in re statuere se velle sine Procerum sententia simulat; Comitiaque mense Augusto indicit cupit. Interea clam mittit, qui fidem publicam à Maximiliano Imperatore flagitet. Eius reditu non expectato Rex intempesta nocte, omnibus inscijs, porta arcis aperta, paucis comitatus celerim equis Cracouia decessit, & magnis itineribus Plezinam, Austriae oppidum peruenit. Inde Vienna Venetias profectus, per Allobroges in Galliam peruenit. Poloni indignissimè hunc Regis abitum ferentes, misere, qui ex itinere illum retraherent: sed iam iam in Austriam peruenerat, antequam eum assequi potuerunt.

Reliquerat Rex Cracouiae diuersas litteras ad Senatum regni, & ad multos Proceres, quibus abitum suum excusabat, & vt in fide permancant, orabat; breui se in Poloniam reuersurum promittens. Poloni & per litteras, & per legationes eum reuocabant: & nisi ante constitutum tempus rediret, se alium Regem electuros nunciabant. Hac omnia cum ipse nihili faceret, sed minas insuper adderet, Poloni subditos sacramento, & fide Henrico promissa soluerunt, deque nouo Rege creando consilia captauerunt.

STE-

STEPHANVS I^o

N. 43

STEPHANVS Rex anno assertae salutis supra ses-
quimillesimum trigesimo tertio, V. Calend. Octo-
bris, sub Ioanne Rege Vngariae natus est. Patrem ha-
buit Stephanum Bathoreum, ex nobili Bathoreo-
rum de Somlio (altera enim est Bathoreorum de Ba-
thor) familia Vngarica, Palatinum Transyluaniae;
matrem verò Catharinam Thelegdiam. Puer opti-
mè & liberaliter educatus, optimarum artium &
humanitatis studia domi primùm attigit: & in ijs
tantos profectus fecit, vt maximam virtutis & ingenij sui expectationem
apud omnes excitaret. Adolescentiam in aula Ferdinandi Imperatoris,
eiusdemque Vngariae Regis, egit: à quo tanto in honore habitus est, vt is Ca-
tharinam filiam suam, quae Duci Mantuae nupserat, Stephano in Italiam
deducendam commiserit. Italici, Germanici, & Latini, praeter maternum,
sermonis expers non fuit. In Vngaricis bellis, quae inter Ioannem & Ferdi-
nandum Reges gerebantur, talem se praestitit, vt quarumcunque tandem
partium esset, hostibus terrori, suis verò admirationi vbique existeret. Pri-
mus in Vngaria candentes globos, nouum incendiorum genus, & alijs om-
nibus praesentius, inuenit, instituitque. Quamobrem à Ioanne Transyluaniae
Principe amatus, & Varadino praefectus est: cuius etiam copias ductauit. Ab
eodem quoque Ioanne primò ad Ferdinandum & Maximilianum Cae-
sares, iterumque ad Maximilianum solum legatus missus est. In secunda lega-
tione, ob turbatas, eo absente, conditiones pacis, iussu Caesaris Viennae
captus

Quo tē-
pore, &
quibus
parentib.
natus.

Pueritia.
Adoles-
centia.

Res in
bello ge-
stae.
Canden-
tes glo-
bos inue-
nit.

Legatio-
nes, & ca-
ptiuitas.

I 3

captus, & vltabiennium sub custodia est detentus. Gasparem Bekefcium, Stephani æmulum, huius rei authorem fuisse tradunt. Totum illud captiuitatis tempus optimarum artium studijs, antiquorumque omnis generis authorum lectionibus transmisit.

Transyl-
uanie
Princeps
creatur.

Post mortem Ioannis Principis Transyluanie Gaspari Bekefcio, quem Ioannes sibi successorem destinarat, popularium studijs prælatus, ad honorem cum euocatus est. Bekefcium res nouas tentantem eiecit, iterumque à Maximiliano Imperatore Vngaricis copijs adiutum, & in Transyluaniam reuertentem fudit, fugauitque.

Rex Po-
lonie eli-
gitur.

Non multo deinde tempore interiecto, maiorum rerum materiam fortuna struente, ab Ordinibus regni Polonie, in duas partes diuisis, alteris Maximilianum Imperatorem eligentibus, ab alteris ipse in regnum vocatus fuit; ea conditione, vt Annam Jagellonicam, Sigismundi Primi filiam, vxorem duceret. Maturat Stephanus iter in Poloniam, & aduentus sui celeritate regnum ex incerto certum sibi (moriente paulo post Ratisbonæ, in Comitijs, Imperatore Maximiliano) fecit. Rex iam factus, & coronatus, Torunij prima Comitia habuit, in quibus maximarum discordiarum semina oppressit, Remque publicam ex turbulentissima tranquillissimam reddidit, & præsidium aduersæ partis ex Landskorona deiecit. Mox Gdanensem erupit tumultus, quem Rex ita pacauit, vt primum quidem prælio Darfauienfi Gdanenses fregerit; inde aliquot mensium obsidione prefferit, & tandem, intercedentibus aliquot Germaniæ Proceribus, ad officium reuocauerit. Rex iam ante à Ioanne Basilio, Magno Moschouicæ Duce pacem petierat; quam dum is se daturum simulat, Rege in expeditione Gdanensi occupato, in Liunioniam irruit, & per Magnum, Holsatiæ Ducem, plerasque mutationes & oppida interceptit. Quare videns Rex nullam pacem à Moscho expectandam, Varfauiam Comitia edixit, vt de Moscho bellum inferendo consultaretur. Interim Duneburgum & Venda insignibus strategematibus à Polonis recipiuntur. In Comitijs bellum Moscho inferendum decretum est: pecunia quoque in vsum belli omnibus prouincijs imperata; auditi legati; Georgius Fredericus, Marchio Brandenburgensis ad Alberti agnati sui valetudinarij curam admissus; & Pomeraniæ Ducis legati litteras inuestituræ in Bithouiensem Leoburgensemque prouinciam acceperunt. Moschus cum indignis modis legatos Polonorum, trium annorum inducias offerens, à se dimisisset, Vendam frustra aliquamdiu oppugnauit. Magnus Dux pertasus tyrannidis Moschouiticæ, à Duce ad Regem deficit, certisque conditionibus ipse cum omnibus ditionibus suis in fidem receptus est. Rex inducias à Moscho oblatas reiicit, nisi ille tota Liunia excedat: cum Tattaris autem pacem facit. Quod cum Moschus audisset, intellexissetque magnum belli in se fieri apparatus, legatos suos ad Regem misit; qui cum intolerabili fastu, pro more Tyranni illius, audiri vellent, reiecti sunt. Rex autem summa celeritate bellum parans, ad Turcam, omnesque Principes

Gdanen-
ses in or-
dinem re-
digit.

Moschus
sub spe
pacis Li-
unioniam
occupat.
Anno
1577.
mense la-
nuario.
Moscho
bellum
infern-
dum de-
cernitur.

Polono-
rum ad
Vendam
victoria
omen
belli.

Prima ex-
peditio
in Mos-
chum.
Anno
1579.

vicinos scribit, causas referens iustissimas, ob quas hoc bellum suscipere cogatur. Nunciatur sub idem tempus Regi incluta Polonorum de Moschis ad Vendam victoria, in qua totus exercitus Basilidis fugatus, fususque erat, & capta maiora tormenta plus quam triginta: quam victoriam, vt omen totius belli, Poloni accipiebant. Magno Duci postquam Rex bellum denunciasset, Vilna Suirum profectus est, vbi de summa belli constituebatur. Quidam Plefcouiam, alij, inter quos Rex ipse, Polotiam eundem censebant: sed posterior sententia vicit. Totis viribus Polotiam itum est, & in via Disnæ Milecius, Podoliæ Palati.

Palatinus, qui dux exercitus creatus erat, Regi exercitum ostendit. Moschus suos Plefcouiam misit, incertus quid consilij captaret hostis. In itinere Polonis militantes Kosakki Krasnam & Kozianam arces occupant: Vngari & Litواني Sitnum incendunt. Mox Polotia obsidetur, sæpiusque oppugnatur, & tandem obsessi ad deditiōem compulsi sunt. Dum Rex Polotiæ Rempublicam format, Moschi, qui Torouliæ erant, audito Bekefcij, quondam Regis æmuli & hostis, nunc à Rege clementissimo in gratiam recepti, aduentu, arcem fugientes deferunt. Sokolam oppugnabat Milecius, eaque tandem potitus est. Moschus audita incredibili Regis in bello hoc felicitàte, ad eos, qui Susæ in præsidio erant, scribit, vt corruptis omnibus tormentis, puluere nitrato, & quicquid secum deferre non possent, munitionem deferant: sed Poloni, litteris interceptis, arcem, cum omni apparatu bellico, deditiōe occuparunt. In eadem quoque expeditione Niescerdam Rex Moschis ademit. Instante iam hyeme Rex triumphans cum exercitu Vilnam redijt: inde Grodna Varfauiam proficiscitur, Ordinesque ad noua Comitia euocat: vbi de bello proseguendo, post multas difficultates, decretum est. Soluta conuentu Rex se rursus in Lituaniā recepit; nouam cogit pecuniam, nouum conscribit exercitum, eumque ad ulto iam vere, & virentibus campis in expeditionem duxit. Cassnikos vt ventum est, deliberationem habuit, vtrum Vielicolukos, an Smolenscum placeret proficisci. Vincente tandem omnium sententia Vielicolukos itum est. Miserat iam ante varios nuncios, aut verius exploratores, ad Regem Moschus, aut pacem, aut inducias simulatè petens, vt hoc modo tempus extraheret. Sed Rex se Moschi artibus circumueniri passus non est. Oscicum quoque quendam subornarat Moschus, qui Regem interficeret: sed detecta proditiōe Oscicus plectitur. Samoscus per inuias syluas & paludes breui tempore superatas exercitus partem Velisium duxit, quo post primam oppugnationem deditiōe potitus est. Postquam victoriam vsuata quoque deditiō secuta est. Interea Legati, quos hætenus Moschus promiserat, in castra venerunt, ipsique inspectantibus Vielicoluki capti, & in potestatem regiam redacti sunt: hominum millibus aliquot, qui obstinatius se defenderant, interfectis. Hac fama ad præfidiarios vicinarum arcium perlata, Neuelia quoque & Ieseriscia in potestatem Regis venerunt. Sub idem tempus Sauolocia capitur. His exeditis Rex in Lituaniā redit, pecuniam nouam colligit, & Rigam certis conditionibus in fidem Regum Poloniæ recipit. Interea Kosakki Moschouiam populantur: Philo Kmira Chelmam, & Sibricus Voroneciam capit.

Aduentante vere nouo, & per hyemem omnibus, quæ ad bellum nouum essent necessaria, paratis, consulitur Nouogardiam magnam, an Derpatum, an verò Plefcouiam eundem esset. Moschus per legatos suos clam edoctus de exiguis Polonorum copijs, acerbissimas litteras ad Regem mittit: omnia reuocans, quæ in pacis conditionibus antea obtulerat. Rex acceptis litteris, legatos, postquam increpasset, à se dimisit, Moscho aculeatis litteris ad omnia responderet, eumque ad singulare certamen prouocat: Christophorum Radeuiliū ad Borysthenem cum exercitu mittit, vt eam orā depopuletur: ipse, creato prius perpetuo & generali exercitus duce Samoscio Archicancellario, cum exercitu Plefcouiam magnis itinerum difficultatibus peruenit, eamque obsedit; postquam in itinere Ostrouiam prius deditiōe accepisset. Dum in oppugnanda Plefcouia Rex totus est, Suecus Naruam, aliaque nonnulla oppidula & arces Liunioniæ Moscho ademit: quæ res postea magnæ simultatis inter Polonum & Suecum seminarium fuit. Miserat iam antea Moschus Romam ad Summum Pontificem

Rex triū-
phas Vil-
nā redit.

Secunda
expeditio
in Mos-
chum.
Anno
1580.

Tertia in
Moschū
expeditio.
Anno
1581.

Moschus
ad Rom.

Pontificē legatos, petens, qui Polonum ad æquas pacis condiciones hortarentur. Legatio data est Posseuino, Societatis Iesu Theologo. is ad Regem in castra venit, atque inde ad Moschum proficiscitur. Protrahebatur adhuc obsidio Plescouiensis, idque iniquissimo anni tempore, militibus frustra frementibus frendentibusque. Rex enim extrema periclitari, quam obsidionem solvere decreuerat. Interea veniunt litteræ Posseuini: locus tractandæ pacis assignatur, publicæ fidei litteræ mittuntur, Legati vtrinque conueniunt, pax tandem ijs conditionibus coalescit, vt Liunioniam omnem, Ducatum Polotiensem, & agrum Velisensem amplissimum Moschus Polono cedat. Quam pacis ventilationem Posseuinus ipse in sua Moschouia exactissimè descripsit.

Regis post pacē acta. Rex triennio recuperatis omnibus, quæ Moschus triginta ferè annorum spatio, maxima cum sanguinis & laboris profusione regno ademerat, indictis Comitijs Reipublicæ faciem reformare voluit: sed hic maiorem contradictionem reperit, quam pro suis meritis expectarat. In Liunioniam tamen proficiscitur, ibidemque stabilem Reipublicæ formam restituit, & Catholicam Religionem Rigæ, alijsque in locis restaurauit; vectigalia auxit; Gdanenses & Rigenses ad pendendum portorium adduxit; Machmetè primùm, deinde Aschlan Tattaros regno imminentes terruit, & ad mittendam legationem adegit, Podoliamque, eorum armis obnoxiam, pacauit. Arces multas in Lituania & Liunia restituit; Cracouia, Vilna, Lublini, Polotia, Claudiopoli, Societatis Iesu templa & Gymnasia partim fundauit, partim locupletauit. Rigenses perniciosas res molientes in ordinem redegit; à Sueco per legationem Naruam, aliaque Liunioniæ oppida & arces repetijt; Ianculam Valachia eiëcit, captumque supremo supplicio affecit. In Sborouiorum Procerum (qui contra Regem & Rempublicam clam conspirant, eorum machinationibus à scriba ipsorum detectis) familiam animaduertit: Samuelem Hussaris à Samoscio captum, capite truncari iussit: Christophorum, Andream, & Ioannem ad Comiticia citauit, qui duo posteriores se in Comitijs purgârunt: Christophorus verò sempiterna infamia notatus, & nomē eius publicis tabulis erasum est. Rex autem ob supplicium à Samuele extra regni Comiticia sumptum, quorundam Nobilium, causantium hac re priuilegia sua imminuta, odium incurrit: sed is illud forti animo contempsit. Tandem cum ex venationibus Grodnam reuersus esset, atque ex magnis illarum regionum frigoribus morbum contraxisset, paucis post diebus obiit: Rex longiori vita dignus, pius, sapiens, amans Reipublicæ, liberalis, iustus, fortis, mansuetus, frugalis, temperans, & comis: quæ omnes virtutes in eo relucebant: in quo quum quàm plurima laudari, tum quàm paucissima reprehendi potuerunt. *Eius vitam & res gestas Reinoldus Heidensteinus totis sex libris de bello Moschouitico, & Christophorus Versenicius in oratione funebri latius prosequuti sunt.*

Moritur
ann. 1586.
Idib. Decemb.

FINIS.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,

Typis Godefridi Kempensis: Anno Reparatae Salutis
humanae M. D. XCIIII. Mense
Martio.

(40)

3600,

A65

D-37/1

